

**ZASTAV SE NA CHVÍLI
KREV NAŠE VSTOUPILA
DO TÉTO ZEMĚ
ALE MY ZNOVU SE VZPŘÍMILI**

**Soubor článků a vystoupení
k 70. výročí popravy spisovatele
Vladislava Vančury**

Kolektiv autorů: Zastav se na chvíli, krev naše vstoupila do této země,
ale my znovu se vzpřímili
Soubor článků a vystoupení k 70. výročí popravy spisovatele
Vladislava Vančury

Redakce sborníku
Ladislav Ludvík

Foto
Petr Abrahamčík, Vlastimil Hloupý, Monika Hoření, Jan Klíma,
Oldřich Sněhota, Karel Sýs

Tisk
MAJ-TISKÁRNA, s.r.o., Háj ve Slezsku - Chabičov

© Občanské sdružení Vladislava Vančury, Háj ve Slezsku 2012

Obsah

Úvodní poznámka	5
Měla to být i poprava českého jazyka a literatury	6
Občanské sdružení V. Vančury z Hájů ve Slezsku se připravuje na výročí Vladislava Vančury	8
Vančura jako klenot české slovesnosti	10
Viděl v české minulosti pramen naděje a síly	12
Nenáviděl vše nečisté a podle	15
Umění není pro kohokoli, a zvláště ne pro nemyslicí lenochy	17
Vladislav Vančura – jeden z klíčů k české kultuře	19
Kořeny má stále dobré	24
Odmítal přepisování historie	25
Pouštěl se do boje s konvencemi	26
Pocta velkému umělci	28
Několik oblázků z řeky Opavy	30
Z prohlášení u pomníku V. Vančury	31
Smrtné léto	32
Po hrůzách noci zasvítává den	34
Případ Vladislav Vančura	37
Po čase zimním přichází jaro, po beznaději vzniká naděje	43
70. výročí popravy Vladislava Vančury za heydrichiádu	46
Vančurovské dny 2012	51
Pocta Vančurovi	52

Háječané vzpomenuli slavného rodáka	53
Představitel pokrokové české avantgardy	55
Přiložili pušku k líci, aby neviděli pod čepici	58
Za hezkými děvčaty do rodiště Vladislava Vančury!	60
Vzpomínka na výročí Vladislava Vančury ve Zbraslavi	62
Nejen o Rozmarném létě 2012	70

Úvodní poznámka

Novinové články žijí krátkým životem. Často jen několik ranních hodin, kdy si hledají své čtenáře. Další den už musí uvolnit své místo zprávám a textům novým, aby se též představily, než je potká stejný osud.

Čas od času se však vyskytne příležitost, která se s tímto koloběhem nechce spokojit. Takovou událostí je 70. výročí od doby, kdy byl nacisty popraven spisovatel - národní umělec in memoriam Vladislav Vančura. Bylo by na škodu, kdyby publikované novinové články a vystoupení na četných shromážděních zapadly. Proto byly tyto texty sesbírány do souboru, který čítá na 26 příspěvků. Jsou řazeny chronologicky tak, jak byly publikovány nebo předneseny přítomným účastníkům vančurovských akcí.

Vznikl útlý sborníček v názvu nesoucí verše Miroslava Floriana z Kobylické střelnice. Dokumentuje názory na kulturní hodnoty, kterým čas neubral na síle. Sborníček je malou připomínkou a poctou Vladislavu Vančurovi, jehož dílo je věnováno všem generacím a zůstává stále živým odkazem.

Text je doplněn reportážními a dokumentárními fotografiemi.

Ladislav LUDVÍK

Měla to být i poprava českého jazyka a literatury

Vloni v červnu tomu bylo 120 let, co se v Hájí ve Slezsku narodil Vladislav Vančura. Občané obce i okolí si výročí připomenuli na několika akcích, jež vyvrcholily slavností Rozmarného léta, která doslova hýřila barvami vystupujících, srdečností účastníků a vůní začínajícího léta.

V letošním roce 2012 si široká pokroková veřejnost připomene dějinné události před 70 lety z doby okupace Československa. K ní se váže heydrichiáda a Vančurova smrt na nacistickém popravišti. V podstatě to byla či měla být i poprava českého jazyka a literatury. Došlo k tomu v Praze na kobyliské stělnici 1. června 1942 - v 18.45 hodin pro výstrahu české inteligence.

Před půlnocí prvního června u nás zazvonil telefon, vzpomíná na tyto události manželka Ludmila Vančurová v knize Dvacet šest krásných let.

Byl dole v chodbě, těsně u dveří do bytu. Rozběhla jsem se, ale zůstala jsem vpůli schodiště stát.

Naše stará hospodyně, paní Svobodová, už měla sluchátko v ruce. Stála, poslouchala, sama nemluvila. Teprve po dlouhé chvíli řekla: Ano. Ano. Řeknu.

Zavěsila a obrátila se ke mně.

Dlouho ze sebe nemohla vypravit slovo. Klepala se jí brada. Já vám to nemůžu říct. Já vám to nedokážu povědět... A pak: Pana doktora zastřelili. Vy s Alenkou máte někam odjet. Protože pro vás možná přijdou ráno.

Pana doktora zastřelili...

Vladislava zastřelili.

To byl konec.

Konec našich dvaceti šesti krásných let.

Vzpomínky paní Vančurové dojmají svou prostotou a lidskou důstojností. Dotýkají se i dnešních dnů. Náš hodnotový svět je úporně bořen. Morální

hodnoty prožívají hlubokou krizi v našich kulturních dějinách. Jak dlouho ještě?

Vladislav Vančura spisovatel a autor takových literárních skvostů jako jsou Rozmarné léto, Markéta Lazarová, Pole orná a válečná, Josefina, Konec starých časů, Obrazy z dějin národa českého a mnoha další dokázal promluvit nejen ke svým současníkům, ale má co říci i dnešnímu čtenáři. Jeho jméno - a to se už málo ví - se stalo symbolem pro boj za uměleckou filmovou tvorbu. Nenajdeme ve světovém umění třicátých let minulého století tak významnou tvůrčí osobnost, v tomto případě spisovatele, který by tolik tvůrčí i organizátorské energie věnoval rozmachu nejmladší – filmové múzy. Z další činnosti si připomeňme, že byl členem a první předsedou Devětsilu, spolupracoval se Společností pro hospodářské a kulturní sblížení s Ruskem, v době fašistické okupace se zapojil do ilegálního Výboru inteligence. Zůstane nezapomenutelně zapsán do historie české kultury.

Členové Sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku si historické události před 70 léty připomenou letos na počátku června svou účastí na pietním aktu v Praze – Zbraslavi, kde V. Vančura do své smrti žil, a uctí památku na kobyliště střelnici – místě popravy hájeckého rodáka, českého spisovatele V. Vančury.

Ladislav LUDVÍK, člen Sdružení V. Vančury
Háječan 1/2012

*Národní kulturní památka Kobyliště střelnice
– kříž s trnovou korunou*

Občanské sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku se připravuje na výročí Vladislava Vančury

Občanské sdružení Vladislava Vančury z Háje ve Slezsku připravuje akce v souvislosti s tím, že v roce 2012 uplyne 121 let od narození a 70 let od popravy Vladislava Vančury - hájeckého rodáka, spisovatele, filmového režiséra, dramatika, antifašisty, národního umělce.

První akcí jsou Vančurovské dny, které proběhnou pod záštitou Úřadu Městské části Praha–Zbraslav v prvních dnech měsíce června 2012. V pátek 1. června v Praze - Zbraslavi, v místě kde V. Vančura do své smrti žil, u pomníku nedaleko od jeho vily se Sdružení zúčastní pietního aktu. Ve Zbraslavi je dále připravena beseda o V. Vančurovi, kde hájecké Sdružení V. Vančury představí audiovizuální pásmo o Háji ve Slezsku - rodišti V. Vančury a o své činnosti. Součástí Vančurovských dnů bude i návštěva místa na nábreží u Vltavy, které bylo Vančurovou inspirací pro vznik povídky Rozmarné léto.

V sobotu 2. června 2012 se na kobylické střelnici v Praze uskuteční pietní akt, který připomene 70 let od zdejší popravy V. Vančury.

Druhou akcí Sdružení V. Vančury je tradiční letní slavnost Rozmarné léto, která proběhne v sobotu 23. června 2012 v hájeckém Dohnálkově parku. Svůj název si tato slavnost vypůjčila ze známé povídky V. Vančury - z díla, které proslavil i stejnojmenný film režiséra J. Menzela. Před slavností se uskuteční pietní akt u pomníku V. Vančury v Háji ve Slezsku.

Slavnost Rozmarného léta chce jako každoročně na počátku kalendářního léta občanům Háje ve Slezsku i Mikroregionu Matice Slezské, v duchu rozmarné povídky V. Vančury, navodit příjemnou atmosféru nastávajících letních dnů, zalitých sluncem a optimismem. V příjemném prostředí Dohnálkova parku je připraven odpočinkový kulturní a hudební program. V sobotním odpoledni se vytváří prostor pro nevšední setkání lidí mimo běžný každodenní rytmus života. Na akci jsou pozváni laureáti Ceny Vladislava Vančury a mezinárodní charakter této akce dává, jako každoročně, účast polských umělců z Ratiboře.

Petr TOMÁNEK, člen Sdružení V. Vančury

Háječan 2/2012

Vančura jako klenot české slovesnosti

»Vydal rok co rok knihu a téměř každá byla událostí... Byl to umělec nesmírně vzdělaný. Jeho kultura měla velmi hluboké kořeny... A když nastal čas, nemohl se už spokojit spisovatelstvím a vzal na svá bedra těžkou povinnost bojovníka za svobodu. Jako bojovník za svobodu klidně a hrdě obětoval svůj život.«

Slova básníka Viléma Závady plně vystihují osobnost, dílo a odkaz národního umělce Vladislava Vančury, jenž byl 1. června 1942 - zanedlouho tomu bude 70 let – popraven německými nacisty. *»Zemřel proto, že byl nejvýznamnější z nás, v něm měl být zasažen celý český národ,«* řekl o něm Ivan Olbracht. Právě k uctění Vančurovy památky se na Zbraslavi, v pražských Kobylisích a v jeho rodišti v Hájích ve Slezsku (v Moravskoslezském kraji) letos uskuteční řada akcí, o nichž informovali na tiskové konferenci jejich organizátoři.

Rozmarná Zbraslav

Městská část Praha-Zbraslav pořádá od 1. do 20. června *Vančurovské dny aneb Zbraslav rozmarná*. Jak řekl její starosta Aleš Háněl (nez.), žádná obec nemůže zapomínat na své slavné občany, *»a vedle skladatele Vejvody je to na Zbraslavi i Vladislav Vančura«*. Program je připraven tak, aby si v něm každý našel to, co ho zajímá. V pátek 1. června se od 13 hodin uskuteční u pomníku V. Vančury na Zbraslavi, v ulici nesoucí jeho jméno, pietní akt, následuje beseda se zástupci Sdružení V. Vančury, spisovateli a dalšími znalci a milovníky umělcova díla. Účast přislíbil i europoslanec Vladimír Remek. Toto setkání, konané v aule ZŠ Hauptova (od 14 hodin), zpestří melodie Hájeckého šramlu, lidové muziky složené z členů Vančurova sdružení, kteří do hlavního města přijedou až z Hájí ve Slezsku. V sobotu 2. června se od 10 hodin v místě Vančurovy popravy na Kobyliské stělnici v Praze uskuteční další pietní vzpomínka. Organizátoři na všechny akce zvou širokou veřejnost!

Hodnotný kulturní program na Zbraslavi pokračuje 15. června slavnostní projekcí filmu *Markéta Lazarová* (od 19 hodin v Divadle J. Kašky). Plná akcí bude sobota 16. června: procházka naučnou stezkou *Rozmarné léto*, loutková pohádka *Kubula a Kuba Kubikula*, odpolední projekce filmů, jež Vančura režíroval (*Naši furianti*, *Marijka nevěrnice*), literárně hudební pásma *V. Vančura očima J. Seiferta* v podání člena činohry ND Oldřicha Vlčka a večerní představení *Rozmarného léta* v provedení herců kladenského Divadla V.A.D. (19.30 hodin, Městská zahrada).

Non-stop čtení

Svůj příspěvek k připomenutí Vančurova díla připravil i Klub pražských spisovatelů. »*Vančura je klenotem české slovesnosti. Symbolizuje tu nejlepší část českých umělců – sepětí krásy jazyka a občanskou statečnost,*« podtrhl Lubomír Brožek s tím, že členové Klubu budou v rámci letošního ročníku non-stop čtení Jazzové sekce (od 28. května) předčítat úryvky z Vančurova díla. K tomu se přihlásila jménem umělců sdružených v Unii českých spisovatelů a Výboru národní kultury (VNK) i Věra Beranová, předsedkyně VNK.

Nelze opomenout hořkou poznámku zbraslavského občana a mauthausenského vězně Antonína Hniličky, jak těžce se před lety obnovoval čestný název »Škola Vladislava Vančury« jedné ze zbraslavských ZŠ. Hnilička, jenž si prošel peklem koncentračního tábora, vyzdvihl Vančurovu protifašistickou odbojovou činnost. Ne náhodou věnoval Julius Fučík ve své nesmrtelné *Reportáži* pár vět i Vančurovi: »*Vracím se pozdě večer od výslechu... Tiskneme si ruce. Ještě ho vidím shora z chodby, jak tam stojí s hlavou mírně skloněnou a pohledem dalekým, dalekým přes celý život. Za půl hodiny vyvolali jeho jméno...*«

O všech plánovaných akcích, mj. o dalším ročníku kulturně-společenské akce *Rozmarné léto* v Háji ve Slezsku (23. června), budeme dále informovat.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 24. května 2012

Viděl v české minulosti pramen naděje a síly

Vladislav Vančura představuje spisovatele vpravdě evropského, prozaika světově úrovně... Génius českého jazyka, prozaik, dramatik, scenárista, režisér, teoretik umění... Jeho umělecký jazyk klade překážky překladům jeho próz do jiných jazyků, neboť je nepřeložitelný, nepřevoditelný. To, čím je zcela a výlučně český, je jeho přednost, zakládá jeho genialitu.

Takový hold složil velkému umělci a čestnému člověku soudobý literární historik a spisovatel Alexej Mikulášek ve své eseji určené našemu listu. *»Pustil se do boje s konvencemi dosavadní prózy. Nápadný je jeho bohatý jazyk čerpající z hovorové řeči, ale i z archaismů biblické češtiny,«* doplnil jej senátor Václav Homolka (KSČM). Pozítří, v pátek 1. června, tomu bude 70 let (1942), co byl Vančura v 18.45 hodin, jako představitel české inteligence, popraven německými nacisty v Kobyliské střelnici v Praze. Pro výstrahu celému českému národu, který tak měl být pokořen. Zkrácen o hlavu. Avšak opak se stal pravdou. Vančura, ač nacisty mučen, zůstal statečný až do konce. Zahynul nepokořen.

V souvislosti s tímto výročím Haló noviny oslovily několik osobností veřejného života, aby se vyjádřily k velikosti a odkazu Vladislava Vančury.

»Vančurovu aktuálnost budou mnozí spatřovat v jeho protiměšťáckém zaujetí, kritice kolonialismu, v odporu proti fašismu a válce, v analýze rozdílných národních mentalit,« napsal dále Mikulášek. Věra Beranová, předsedkyně Výboru národní kultury, jehož posláním je udržovat pokrokové tradice naší kultury, považuje za velmi podstatnou část umělcova odkazu jeho vztah k historii. *»Když stál před svým posledním úkolem - podílet se na historické fresce Obrazů z dějin národa českého (při práci nad Obrazy byl 12. května 1942 gestapem zatčen – pozn. aut.), pochopil to, co je pro mnohé historiky našich dnů mimo obzor jejich chápání - začal se ptát po smyslu historického faktu. Pochopil, že smysl historikovy práce není ve faktech, tedy v předmětu, ale ve vztahu k tomuto předmětu, tedy ve vztahu k historii. A tak předběhl mnohé úvahy významných historiků.«*

Odmítal přepisování historie

Vančura se již na podzim 1939 hlásil k ilegální odbojové práci. Výzvy okupantské moci, aby s ní spolupracoval a zúčastnil se např. cesty umělců do fašistického Německa, zůstaly bez odezvy. Zapojil se do práce Výboru inteligence, v němž důležitou roli hráli Julius Fučík, Jan Zika, Božena Půlpánová, historik umění Pavel Kropáček, lékař Miloš Nedvěd, profesor Viktor Felber... Mnoho z nich bylo nacisty popraveno v též den jako Vančura.

»Vančura odmítal přepisování historie podle potřeby toho či onoho člověka, podle momentální objednávky těch, kteří jsou právě u moci,« napsal pro náš list předseda Českého svazu bojovníků za svobodu Jaroslav Vodička. *»Podobně jako naši členové, také V. Vančura, sám aktivní odpůrce nacismu, viděl v naší minulosti pramen naděje a síly, ale také hrdosti podepřené vědomím národních tradic a lidství. I budoucí generace by měly čerpat z tohoto odkazu, z jeho humanismu, obrany svébytnosti národa.«*

Vladislav Vančura sepětím krásy rodného jazyka a občanské statečnosti patří k majákům. *»V této složité a nejisté době pokleslé politické kultury, kdy lidé ztrácejí důvěru v politickou elitu a chybí vzory pro jednání a chování lidí, je pro český národ nanejvýš potřebné připomínat osobnosti, které svým životním postojem, dílem i odkazem mohou pomoci nalézat hodnoty, jež výrazně přispějí k orientaci a životním postojům zejména mladé generace, a mohou přispět ke změně politické kultury v této zemi,«* vyznal se Josef Kimpl, bývalý dlouholetý starosta Vančurova rodiště Háje ve Slezsku a současný zastupitel obce.

Přijed'te na Zbraslav

Městská část Praha-Zbraslav, kde Vančura žil od r. 1921 až do svého zatčení, pořádá k počtě svého slavného občana od 1. do 20. června *Vančurovské dny aneb Zbraslav rozmariná*. Z nejbližších akcí připomínáme, že v pátek 1. června se od 13 hodin uskuteční u pomníku V. Vančury na Zbraslavi, v ulici nesoucí jeho jméno, pietní akt. Od 14 hodin pak následuje v aule tamní ZŠ Vladislava Vančury beseda se zástupci Sdružení V. Vančury a dalšími znalci

a milovníky umělcova díla, mj. také s členem vančurovců, kosmonautem a europoslancem Vladimírem Remkem. Toto kulturně-společenské setkání zpestří tóny lidové hudby Hájeckého šramlu, který přijede až z Vančurova rodiště. Na zbraslavské odpoledne jsou všichni srdečně zváni (bus ze Smíchovského nádraží je spolehlivý, možný i vlak).

V sobotu 2. června od 10 hodin proběhne pietní shromáždění v místě, kde byl Vančura 1. června 1942 v době tzv. heydrichiády popraven - na Kobylické střelnici. Zájemci pak také položí kytíčku na společný hrob více než dvou tisíc vlastenců, popravených a umučených nacisty v letech protektorátu, který se nachází poblíž Malé obřadní síně Strašnického krematoria v Praze.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 30. května 2012

Nenáviděl vše nečisté a podlé

Rozhovor s Petrem Jarošem, předsedou Občanského sdružení V. Vančury

Zítřka tomu bude 70 let, co byl německými nacisty na Kobyliské střelnici popraven čs. spisovatel a bojovník proti fašismu, národní umělec Vladislav Vančura. Čím zůstává i pro současného člověka stále moderním?

Je otázkou, kdo je *současný člověk* a co je pro něj *moderní*. Společnost se čím dál více polarizuje. Vančurovo sociální citění a jeho levicové zaměření by se zřejmě ani dnes nezměnilo. To zejména proto, že to byl člověk na výsost čestný, poctivý k sobě i ostatním lidem. Byl schopen tolerovat lidské slabosti, nenáviděl však vše nečisté a podlé, faleš, lež, povýšenectví, ignorantství a jiné podobné vlastnosti, kterých je dnes ve společnosti i na politické scéně vrchovatě.

Pokud budeme současného člověka charakterizovat jako člověka, který se skutečně žije poctivou prací, a to ve všech oborech lidské činnosti, má mu Vladislav Vančura i dnes mnoho co říci. Pokud však jde o »současné lidi«, pro které jsou peníze »až na prvním místě« a kteří k dosažení tohoto cíle jsou schopni použít bezohledně všech prostředků, pak je Vančurovo dílo neosloví. Přesto bych rád slyšel jejich upřímný názor - je-li to vůbec možné - kupříkladu na spisovatelovu novelu *Konec starých časů*. K tomu jen jednu Vančurovu poznámku: *»Humor není smáti se, ale lépe vědět.«*

Jaký je jeho umělecký odkaz?

K uměleckému odkazu Vladislava Vančury toho bylo povolanějšími již mnoho řečeno. Já si v jeho tvorbě nejvíce vážím ryziho češství a slovanství, krásného jazyka, který užívá a pro který je nazýván knížetem českého jazyka. Jeho geniální vypravěčské schopnosti a hluboký filozofický podtext jej staví mezi tvůrce, na které nelze zapomenout. V dnešní konzumní společnosti je Vančurovo dílo vzácností a skutečným klenotem.

Členové Občanského sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku si uvědomují význam lidského a uměleckého odkazu Vladislava Vančury. Jsou hrdi na to, že se narodil v naší obci. Proto děláme vše pro to, aby nebyl zapomenut.

Bliží se další ročník Rozmarného léta, kulturně-společenské akce pořádané v Háji ve Slezsku, Vančurově rodišti...

Ano, 22. ročník této dnes už tradiční akce proběhne v sobotu 23. června. Jako každoročně si připomeneme dílo našeho rodáka a na akci srdečně zveme veřejnost. Těšíme se, že programem v duchu Vančurovy rozmarné novely můžeme v této, pro prosté lidi tak těžké době přinést alespoň trochu pohody.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 31. května 2012

Umění není pro kohokoli, a zvláště ne pro nemyslíci lenochy

Vladislav Vančura představuje spisovatele vpravdě evropského, prozaika světové úrovně. Tento génius českého jazyka, prozaik, dramatik, scenárista, režisér, teoretik umění atp. nicméně nevstoupil do širšího povědomí, srovnatelného např. s Haškem, Hrabalem nebo Kunderou, možná paradoxně právě proto, že jeho umělecký jazyk klade překážky překladům jeho próz do jiných jazyků, neboť Vančura je nepřeložitelný, nepřevoditelný. To, čím je zcela a výlučně český, je jeho přednost, zakládá jeho genialitu.

Vančurovu aktuálnost budou mnozí spatřovat v tematické a problematice jeho děl, v autorových postojích, tedy v jeho protiměšťáckém zaujetí (*Pekař Jan Marhoul*), kritice kolonialismu (*Jezero Ukereve*), v odporu proti fašismu (v boji proti němu položil svůj život) a válce (*Pole orná a válečná*), v analýze rozdílných národních mentalit (*Útěk do Budína*), v hledání a nalézání smyslu širokého realistického řečiště (*Tři řeky*) etc. Ty se sice jeví v souvislosti se současnými válečnými zločiny (kampaněmi, »misemi« a hrozbami s plochou dráhou letu) jako aktuální, ale vlastní smysl Vančurova poselství, jeho nadčasovost (tedy »stálou« modernost) spatřuji v něčem jiném, podstatně důležitějším. V tom, co činí literaturu literaturou, umění uměním, tedy ve schopnosti vytvořit úchvatný literární obraz-příběh, sytý, magický, košatý, ztišený, hněvivý, robustní, barevný, lyrický, jímavý, rozmarný, ironický, burleskní, širokodechý, hravý, plný empatie, komiky okamžiku i tragiky osudu, estetikou blízký jednou realismu, podruhé romantismu, tu gotice, ondy dokonce baroku, ale vždy s vůlí k pravdě, k tradici i experimentu. Není to jistě umění *an sich*, nepřijde jen díky talentu bez pochopení smyslu historických událostí, bez empatie, soucitu i hněvu, nadhledu i niterného vhledu. Jeho obraz-příběh není nikdy samoúčelný ve smyslu předvádění prázdné formy a technicky sice dokonalého, ale chladného artismu. I nejvíce umělecká a poetická próza, *Hrdelní pře aneb Přísloví*, není samoúčelná. Smát se znamená více a lépe vědět, bez úsměvu není vůle k míru i smíru...

Jistě, budeme slyšet, že se Vančura přežil, že jeho »divné« češtině za chvíli stejně nikdo neporozumí a že »rudý hvězdóšky« už »kónečně« nemusíme... Nechme tyto pocity hlupákům a předsudečným matrádnám; za restaurace byl jejich hlas ještě slyšitelnější. Ostatně umění není pro kohokoli, a zvláště ne pro nemyslicí lenochy. Při četbě jeho děl vnímáme nejen moudrost a mistrovství autora, ale ocitáme se i v centru našeho národního dění, v centru kulturního českého jazyka, jednoho z nejkrásnějších odkazů předků.

Alexej MIKULÁŠEK, literární kritik
Haló noviny 1. června 2012

Vladislav Vančura – jeden z klíčů k české kultuře

V letošním roce si připomínáme 70 let od atentátu na Heydricha. Tento příběh nám připomíná, jak důležitá je pro každý národ odvaha, příklady těch, jejichž život měl smysl i pro jiné. Těmito hrdiny nebyli jenom vojáci nebo lidé školení pro ozbrojený zápas. Byli to i lidé, bez nichž si neumíme představit českou kulturu 20. století. Jedním z nich byl velký vypravěč Vladislav Vančura. Nejen velký spisovatel, ale i velký člověk, od jehož tragického konce právě v tomto roce uplynulo 70 let.

Život, dílo i smrt Vladislava Vančury byly v obdivuhodné jednotě. Milan Blahynka to před lety shrnul tak, že *»podivuhodný sloh Vančurovy prózy není záležitost literární, vůbec se nedá vysvětlit jen z literatury; je to slovesný projev Vančurova důsledně velkorysého pojetí světa a lidí; je to součást Vančurova životního slohu, součást života, který byl přísný bez puritánství, svobodný bez anarchie, statečný bez ponurosti, silný v své prostotě a neokázalosti«*. A přece, smrt jako by shrnovala celý jeho život do hutné zkratky.

»Umíral tak, jak žil: hrdě, sebevědomě, s odporem ke každému kličkování nebo kompromisu, s nenávistí ke všemu podlému a nečistému. Umíral jako Vladislav Vančura. Dvacet dnů ho trýznili, a přicházejí do cely zbitý na zádech i šlapadlech provazy, odmítal říci spoluvězňům jediné slovo o svém utrpení. Německá bestie z něho nevynutila ani slovo.« Tak popsal konec Vančurova života spisovatel Ivan Olbracht. Byl to život naplněný tvorbou, zápasem o nové tvary i nové obsahy. Život, zasvěcený perspektivě nového řádu tvorby, jehož záblesk spatřil v Leninově revoluci.

Kolik už bylo napsáno odborných analýz díla těchto podivuhodných mužů, které sdružujeme pod souhrnný název *avantgarda*! Mohlo by se zdát, že je zbytečné přidávat k tolika poučeným pohledům pohled, který nemůže konkurovat specialistům. Ale v dnešní době má odkaz těchto lidí zvláštní naléhavost a dokazují to mj. i výstavy, které si nemohou stěžovat na malou

návštěvnost. Jejich tématem byla totiž skutečnost, nebo přesněji nový pohled na skutečnost, a to z pozice činného člověka, která vědomě překračuje danosti.

Cítil moc slova a obrazu

V tomto souhvězdí avantgardních umělců meziválečné doby je hvězda Vančurova snad ta nejjasnější. Láká nejen čtenáře, ale také filmaře, divadelníky a výtvarníky. Více než jeho kolegové cítil moc slova, ale i obrazu: moc prostředků komunikace. Slovo může být ve formě »podřečí lůzy« tím, co upevňuje zaostalost a porobu. Slovo může šálit a klamat a odvádět lidi od jejich vlastních zájmů. Slovo se ale také může stát nástrojem kritiky, boje za nový řád tvorby, polem svobody. Vančurova ambice byla totožná s tou, kterou přisoudil svému Kosmovi a jeho druhu Šebířovi z *Obrazů z dějin národa českého*. Ti dva soudili, že *»časy staré se přelévají do doby novější«* a že *»slovo způsobuje, aby strom rozkvétal a stál ve své nádheře«*.

Ano, na slovní i symbolické komunikaci ve společnosti hodně záleží. Pociťujeme to i dnes, kdy nás masmédiá zahlcují iluzivním a stále tloustnoucím přikrovem pseudoreality, tím, co se vydává za skutečnost a je světem zdání. Fenomenalita s jepičí životností svých jednotlivých složek, ale podivuhodně se přelévající a přeskupující, tyranie image odvádí lidi od toho, jak a proč věci jsou, k tomu, jak věci vypadají. A právě tento svět zdání, fenomenality je nenápadným zdrojem moci těch, kteří se nechtějí vzdát svých privilegií.

V době Vančurově nebyl tento jev tak mohutný, ale byl avantgardisty tvrdě atakován, byl předmětem vzpoury. Nezval to nazýval »duchem večerníku«. Dnes by to mohl být třeba duch televize Nova. Avantgardisté, a zejména Vančura, se snažili dávat slovům jejich skutečný význam, sblížit slova a skutečnost, odkrývat a nově ztvárňovat skutečnost. Potírali klišé, fráze, všechno, co upevňovalo pohodlnou zabydlenost ve světě fenomenality. Kdo by si v této souvislosti také nevzpomněl na velkolepý humor Osvobozeného divadla?

Karel Teige, estetik evropského formátu a čelná osobnost této skupiny, věděl velice dobře, že »slovo klame«, že »je hávem naší iluze a zdá se označovat skutečnost. Je symbolem, označujícím staleté pověry. Falešnou bankovkou zlatého pokladu skutečnosti. Nevíme, jak a pokud odpovídají slova pravdám a skutečností. Vztahy mezi předměty a jejich jmény jsou nepřesné. Nevíme, co existuje pod slovy...«

Teige ve svých *Obrazech a předobrazech* v utopickém přesahu provedl předjímku toho, kam hlubinné trendy jeho doby směřují. A u Vančury v *Amazonském proudu* z r. 1923 proud snění rozbíjí malichernou a ponižující slupku společnosti, kde se primárně produkuje pro zisk, a nikoli pro rozvoj bytostných lidských sil. Tyto sny soukromého štěstí i sny hledající spravedlivější svět a plnost životního naplnění nás vedou ke vzpomínce na úvahu vůdce velké ruské revoluce nad Pisarevem o snech burcujících k tvořivosti a zápasu za nové formy společenského života. Ještě po letech byla odrazovým můstkem pro Ernsta Blocha k jeho velké knize *Princip naděje*.

Destrukce fenomenality

Dostat se ke skutečnosti a její přeměně vyžadovalo v očích avantgardistů destrukci fenomenality, onoho krunýře dusícího odvážné a svobodné myšlení. Okázale vytváření co největšího prostoru pro svobodný pohyb řeči mělo za cíl právě toto zničení iluzivní pseudoreality, třeba v Nezvalově šíření »revoluce veselosti«. Ale už mnohem dříve, v r. 1923, Vančura v *Amazonském proudu* napsal: »Nad propastí žalu vznáší se slovo a proniká všemi věky až k počátku.« Slovo je nástrojem pronikání ke skutečnosti a její přeměně. Pak je pochopitelné, proč Vančura zdůrazňuje, že »nezáleží jen na tom, jak je něco uděláno, ale jde i o to, co to je«. Zejména v jeho době, v níž tuší velikost dějinného začátku cesty k novému, budoucímu řádu.

Co brání této cestě k umělecké, vědecké i sociální pravdě, není jen iluzivní příkrov fenomenality. Je to i tříštění společnosti na skupiny, hloučky, individua. Proto razí řád pospolitě práce, nebo, chcete-li, solidární akci. Její možnost tuší u dělníků. Dělnictví, to je pro Vančuru soustavnost práce, to je metodičnost a kázeň, to je smysl pro solidaritu a soudržnost. Ne všichni jsou toho schopni, stačí ukázat na tragédii pekaře Jana Marhoulů. Povídky *Ráj* a

Býti dělníkem jsou zákonitě postaveny jedna na začátek a druhá na konec knihy *Amazonský proud*. Vzniká tak série protikladů, v jejichž sledu se ukazuje směr cesty. Degradace lidských možností a bytostných lidských sil, práce i přírody, lidského citu může být překonána jenom solidární akcí. Proto je »hněv rudý a láska je rudá«.

Meziválečná levice kulturním hegemonem

Tato solidarita se předznamenává ve společenství práce, ve společných citech a postojích: není statická, ale projevuje se v činech. V nich padá zeď mezi dělníky ducha a dělníky rukou. *»Moderní a životná půda může být jen činnost.«* Tříštění sociálního prostoru lze překonat jen a jen cílevědomě rozvíjeným činným postojem, sdíleným velkými skupinami občanů. Nikoliv proklamacemi a naivní vírou v nějaké předem dané třídní uvědomění lidí. Ale čin nestačí, je-li individuální revoltou: *»Je marný každý čin, pokud jste sami...«* Vančura sám nebyl. Jeho pojetí řeči vylučuje setrvání v osamoceně pozici. V *Obrazech* nazývá řeč »dechem národů«. On a jeho přátelé se zasloužili o to, že levice měla v době mezi válkami a bezprostředně po ní kulturní hegemonii. Vklad, který lidé bez fantazie a odpovědnosti dokázali v následující době promarnit.

Statečný postoj až do konce

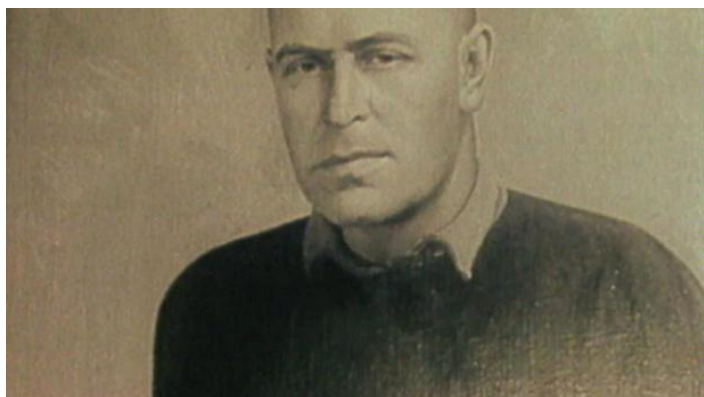
Vančura, který za okupace intenzivně přemýšlel o podobách nového společenského uspořádání, o tom, jak zpřístupnit velké hodnoty kultury, se dostal do rukou nacistů. *»Zemřel proto, že byl nejvýznamnější z nás. V něm měl být zasažen celý český národ. Stejně jako v Lidicích. Okupanti chtěli Čechy naplnit hrůzou, úzkostí a s nimi otročským duchem, který už nikdy nedovolí svobodně vydechnouti nebo dokonce se vzepřít pánově vůli. Ale dosáhli i v Lidicích, i vraždou Vladislava Vančury výsledku právě opačného,«* dovozuje Ivan Olbracht.

Vančura dal totiž příklad statečného postoje až do konce. Vůbec s okupanty nekomunikoval, pohrdal jimi a mluvit s nimi by bral jako znesvěcení jazyka. Věřil, že triumf agresivního barbarství není konečný a že rozum a odvaha mohou všechno změnit. Říkají nám, že v »nové Evropě« prý nemáme

přeceňovat svou identitu. Co nám ale vzkazuje Vančura? To, že *»národnost není tak málo. Není to jen tklivé nebo hrdé vzpomínání, nýbrž i vědomí všeobecné pospolitosti, citový přízvuk, odlišný způsob práce...«*

Právě v konfrontaci s komerčním brakem, šokujícím svou ubohostí, oceňujeme víc, než kdykoli jindy, onu pospolitost citu i myšlení, odlišný způsob práce, humanistické hodnoty naší kultury a specifčnost českého ducha. A jedním z klíčů k české kultuře byl, je a bude *Vladislav Vančura*.

Miloslav RANSDORF, poslanec Evropského parlamentu
Haló noviny 1. června 2012

Vladislav Vančura

Kořeny má stále dobré

Vladislav Vančura je pro mě především humanista. Člověk, který uměl vystihnout sociální rozdíly své doby tak, že jim rozumíme i dnes. V jeho knihách máme stále co objevovat.

Mám k němu i osobní vztah. Vančura nechtěl, aby ho gestapo zatkl doma a s ním i jeho rodinu. Často proto navštěvoval zámek na Zbraslavi, kde se skrýval. V té době dělal kastelána na zámku František Hřivna, bratr mé babičky. Měl syna Petra. Tomu bylo v té době kolem pěti let. Aby se o Vančurových návštěvách na zámku nevědělo, vymysleli pro malého kluka legendu. »Skaličko«, říkal Vančura malému Petrovi, »píšu tady pohádku pro děti. Je to tajemství. Nikdo se o tom nesmí dovědět, nikomu nesmíš říkat, že mě tady vidáváš. Pak by to nebylo překvapení. A děti by byly smutné, že by o pohádku přišly.« Bohužel, gestapo bylo nemilosrdné.

A ještě jedna věc nám doma tohoto velkého člověka připomíná dodnes. Je to vánoční kaktus, který babička dostala od Vančurovy ženy. Kořeny má stále dobré.

Ivan STRACHOŇ, zastupitel Moravskoslezského kraje
Haló noviny 1. června 2012

Odmítal přepisování historie

Čím Vladislav Vančura oslovuje současného člověka? Z pohledu předsedy Českého svazu bojovníků za svobodu musím zdůraznit to, co nás s tímto vynikajícím spisovatelem spojuje. Je to zejména vidět na jeho *Obrazech z dějin národa českého*. Vančura odmítá přepisování historie podle potřeby toho či onoho člověka, podle momentální objednávky těch, kteří jsou právě u moci. Řeší otázku jednotlivce, jeho osudu v běhu dějin, zamýšlí se, do jaké míry je událostmi smýkáán a zda se (ne)může postavit mocným tohoto světa.

To jsou myšlenky, jimiž se zabývá i náš svaz, který mj. sdružuje válečné veterány a příslušníky domácího odboje. Podobně jako naši členové také V. Vančura, sám aktivní odpůrce nacismu, viděl v naší minulosti pramen naděje a síly, ale také hrdosti podepřené vědomím národních tradic a lidství. I budoucí generace by měly čerpat z tohoto odkazu, z jeho humanismu, obrany svěbytnosti a svěprávnosti národa. Za okupace právě tyto jeho myšlenky zněly jako poselství, jako výzva k odporu.

»Ale duch, který tkví ve věcech života a který sám je život, skytl mu mocnější sílu, než skýtá troubení k bitvám... A to, co neumírá..., co věčně bude opravovat zradu a omyly vládců, učinily jej pevným. Učinily jej národem.«
Tato Vančurova slova jsou aktuální i dnes.

Obrana národní kultury, samotné existence národa, posilování národního sebevědomí a lidskosti – to jsou stále platné ideje. Důraz na ně kladu právě v době, kdy mnozí rádoby politici a pseudohistorici přepisují dějiny podle potřeby určitých kruhů, kdy se nám vnucuje evropanství s tím, že vlastenectví je archaismus. To bývalí odbojáři důrazně odmítají.

Jako dědeček dvou vnuků bych ještě rád připomněl Vančurovu knížku pro děti *Kubula a Kuba Kubikula*, v níž jsou dobro a láska v protikladu k hašteřivosti a zlobě. Laskavě a s humorem učí děti rozpoznávat, co je dobré a co špatné. Toto povídání si své čtenáře najde určitě i v budoucnu.

Jaroslav VODIČKA, předseda Českého svazu bojovníků za svobodu
Haló noviny 1. června 2012

Pouštěl se do boje s konvencemi

Pokud se kdokoliv seznámí blíže s osobností spisovatele Vladislava Vančury, musí na něj zapůsobit jednotlivé životní epizody včetně jeho konce, ale i celé dílo včetně netradičních postupů v umělecké tvorbě. Ta se nese v duchu touhy odstranit vše, co brání rozvoji svobodné lidské přirozenosti a z toho plynoucí aktivity. Proto se pouští do boje s konvencemi dosavadní prózy.

Nápadný je Vančurův bohatý jazyk čerpající z hovorové řeči, ale i z archaismů biblické češtiny. Rovněž čerpal z tradice velkého evropského románu i současných podnětů různých uměleckých směrů. Z těchto důvodů lze i v současné době nalézt v jeho tvorbě mnoho inspirujících poznatků a dojmů.

Asi nejznámějším dílem je humoreska *Rozmarné léto* ovlivněná poetismem, kterou si dnes spojujeme spíše s filmovým zpracováním a hereckým uměním vynikajících osobností české kultury. Rád bych však připomněl realistický román z roku 1925 *Pekař Jan Marhoul*. V tomto sociálně zaměřeném díle je hlavní postava pekaře popsána jako laskavá a dobrá, neboť dává chudým lidem na dluh a všem pomáhá. Nakonec ale zkrachuje a nikdo mu nepomůže. Určitě téma aktuální i pro dnešní dobu.

Dále bych vyzdvihl prozaické dílo *Útěk do Budína* z roku 1932. Námětem je tragická láska Česky a Slováka, která Vančurovi umožňuje na konkrétním příběhu konfrontovat národní povahy Čechů a Slováků, což i dnes může čtenářům hodně říci. Zvláště, když si připomeneme situaci spojenou s rozpadem Československa nebo třeba s určitou nadsázkou nedávný hokejový zápas na mistrovství světa, kdy se při vstřelení gólu ozývaly vítězné výkřiky opačné národnosti v obou zemích. Ale i takových pravých »Čechoslováků«, jako jsem já, je hodně. Těm pak často nezbyvá, než fandit dobrému hokeji.

Z vybraných příkladů je patrné, že Vančura může oslovit a oslovuje i dnes, protože jeho přístup k životu a tvorbě, kdy po svém vystihuje podstatu smyslu života novým uměleckým ztvárněním, bude vždy svým způsobem

moderní. Měl by být přijatelný i pro mladé lidi, neboť opěvuje a zdůrazňuje životní prožitky, barevnost příběhů, navíc melodickou češtinou vyjadřuje náladu a city, což by mělo být inspirující v každé společnosti.

Vladislav Vančura byl morálním příkladem i ve svém občanském životě, když za okupace pracoval v ilegální odbojové organizaci. Za tuto činnost byl v roce 1942 nacisty popraven.

Václav HOMOLKA, senátor (KSČM)
Haló noviny 1. června 2012

Pocta velkému umělci

»Vladislav Vančura nezpochybnitelně patří k pokladům, které máme. Na Zbraslavi prožil svá nejplodnější léta. Byl člověkem odvážným a nesmířitelným,« řekl včera na pietním aktu u busty slavného čs. spisovatele, dramatika, režiséra a protifašistického bojovníka starosta městské části Praha-Zbraslav Aleš Háněl (na snímku hovoří).

Vladimír Remek, europoslanec za KSČM a člen vančurovské společnosti doplnil, že spisovatel byl moderním člověkem, jenž čerpal z historie pro poučení. *»Je příkladné, jak se choval v době nejtěžší pro národ,«* připomněl.

Tisková mluvčí Českého svazu bojovníků za svobodu Jana Časnochová-Vrzalová přiblížila, jak postihla poprava jeho nejbližší, neboť její rodina ve Zbraslavi měla s Vančurovou přátelské vztahy. Kytici a oblázky z řeky Opavy k Vančurovu pomníku před domem, kde byl spisovatel v květnu 1942 zatčen gestapem, položili členové Sdružení V. Vančury, kteří přijeli až z umělcova rodiště Háje ve Slezsku.

Jak zdůraznil místopředseda sdružení Ladislav Ludvík, Vančura věděl, na které straně má stát. Včera tomu bylo 70 let, co němečtí nacisté Vladislava Vančuru popravili na Kobyliské střelnici v Praze.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 2. června 2012

Pietní shromáždění u pomníku Vladislava Vančury

FOTO Vlastimil HLOUPÝ

Několik oblézků z řeky Opavy

U příležitosti dnešního výročí bych vás chtěl pozdravit za všechny přítomné i další členy Občanského sdružení V. Vančury a občany obce Háj ve Slezsku. Je nám ctí se dnešního vzpomínkového pietního aktu zúčastnit a připomenout významnou osobnost české literatury a kultury první poloviny 20. století.

Přijeli jsme do krásné Zbraslavi z Vančurovy rodné obce Háj ve Slezsku. Tam se před 121 lety v bývalém cukrovaru Vančura narodil. Občané Háje si svého slavného rodáka váží. Při osmdesátém výročí od jeho narození přijela do rodné obce i manželka Ludmila Vančurová. Od té doby je v Háji ve Slezsku Vančurův pomník.

Před 21 lety u příležitosti stého výročí Vančurova narození se sešlo na tři tisíce lidí z různých míst Čech, Moravy a Slezska. Přišli, aby si připomněli Vančurovo dílo, jeho životní osudy a též jeho neochvějně životní postoje v čase pro český národ nejtěžší. Setkání, nazvané Rozmarné léto podle slavného Vančurova díla, mělo nevšední ohlas. Dostalo se do povědomí mnoha občanů. Vznikala nová tradice vančurovských každoročních setkání na počátku léta.

Od roku 2005 uděluje obec Háj ve Slezsku významným osobnostem v oblasti umění a kultury Cenu V. Vančury jako výraz jejich často nedoceněné práce. Cenou bylo doposud poctěno více než dvacet laureátů.

Vážení přítomní, tady na Zbraslav se chceme spolu s vámi poklonit Vančurově památce v den 70. výročí jeho násilně přerušené umělecké tvorby a životní cesty.

S květinami jsme též položili k pomníku Vančury několik oblézků. Jsou z řeky Opavy, která se vine podél obce Háj ve Slezsku. Přáli bychom si, aby tyto prosté kamínky z Vančurova rodiště symbolizovaly náš vztah ke Zbraslavi a našly své místo v mozaice hodnot, které lidi spojují a povznášejí.

Ladislav LUDVÍK, člen Sdružení V. Vančury
předneseno u pomníku V. Vančury, Zbraslav 1. června 2012

Z prohlášení u pomníku V. Vančury

- My, účastníci tohoto shromáždění, se hlásíme k odkazu významného českého spisovatele a zbraslavského občana Vladislava Vančury. Hlásíme se k vančurovské tradici, k jeho originálnímu dílu a občanskému postoji v době druhé světové války. Opakovaně si budeme připomínat jeho životní osud v době pro český národ tak obtížné i jeho příkladné vlastenectví, za které byl nacisty v době heydrichiády před 70 lety popraven.
- Hlásíme se k výzvě Českého svazu bojovníků za svobodu dále pokračovat v boji za zachování paměti národa, zachování historické pravdy, spravedlnosti a svobody. Budeme uchovávat vzpomínky pamětníků heydrichiády i celého odboje a jejich svědectví předávat mladé generaci. To vše proto, neboť jsme přesvědčeni, že pokud máme svobodu dnes, neznamená to automaticky, že ji budeme mít i zítra. Jsme si vědomi nárůstu napětí, projevů neofašismu a etnické nesnášenlivosti a odsuzujeme je.
- Budeme usilovat o to, aby dějiny národního boje za svobodu byly pravdivě vykládány a objektivně hodnoceny pro současnou i budoucí generaci.

**Antonín HNILIČKA, zbraslavský občan
a člen Českého svazu bojovníků za svobodu
*Zbraslav 1. června 2012***

Smrtelné léto

Když se rozhlédnu, nevidím tu žádného spisovatele, ani režimního, ani protirežimního. Je to znamení, jak vysoko či spíše nízko si stojí česká literatura.

Když jsem před Vančurovým pomníkem hovořil v květnu před pěti lety, byl jsem zde taky sám.

Stejně jako dnes jsme čekali na režiséra Jiřího Menzla, jestli nepřijede uctít autora předlohy svého nejpoblázněnějšího filmu.

Čekali jsme na ministra kultury, na uděleče státních cen, na spisovatele, co jsou živi vyvážení odřezků knih Velkých Mistrů...

Vančura nenapsal jen Rozmarné léto. Je třeba ho vydávat a číst, aby z něj nezbyla jen slavná věta plavčího mistra Antonína Důry, kterou zná každý Čech, stejně jako Švejkovu maximu „*To chce klid*“, jež ve skutečnosti v Haškově knize není: „*Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastným*.“ Ne náhodou se přecházejí nejen autoři křížovek, ale i spisovatelé a kritici, jmenujíce Vančuru Vladimírem.

Předřečník trefně uvedl, že dějiny jsou mrška a není radno je zjednodušovat nálepkováním.

Vančura patřil k sedmi spisovatelům, kteří v roce 1929 podepsali manifest proti nově zvolenému Gottwaldovu vedení: Ivan Olbracht, Helena Malířová, S. K. Neumann, Josef Hora, Jaroslav Seifert, Marie Majerová.

Dopis o vyloučení ze strany jim poslal Rudolf Slánský.

Manifest sedmi odsoudili Antimanifestem Bedřich Václavek, Konstantin Biebl, Karel Konrád, Karel Teige, Vojtěch Tittelbach, František Halas, Jiří Weil, Vladimír Clementis, Julius Fučík, Ladislav Novomeský a Vilém Závada.

Je poučné sledovat jejich další osudy.

Bylo zde řečeno, že spisovatelů jako Vančura se bojí každá totalita.

Vzápětí po 17. listopadu zrušilo nakladatelství Československý spisovatel vydávání Vančurových sebraných spisů. Totalitě peněz Vančura nic nevynese.

Je hrozné umřít, hrozné umřít v červnu.

Vančura se červnu kořil.

V Luku královny Dorotky, v povídce Konec vše napraví, načrtl kulisy rodící se lásky: „*Na počátku června, v pátek, kdy na děkanství vyzváněli menšími zvony...*“

Rozmarné léto začíná slovy: „*Mnozí odvážlivci, když se ocitli na počátku velikolepého měsíce června, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným. Hle, větvoví a vysoký sloupec rtuti, jež se zdvihá a opět klesá, připomínajíc oddech spáče...*“

Vančura přivolává osud: „*Je chladno a můj dech, jakkoli jsem nepozřel vody, je mrazivý. Který měsíc nám zbývá, jestliže ani červen není dost vhodný, abychom pečovali o zdraví a o tělesnou čistotu?*“

Krev Vladislava Vančury smyly Medardovy deště.

Slyšeli jsme zde procítěnou báseň Jaroslava Seiferta, evokující den

Vančurovy smrti.

Ale v pondělí 29. června 1942 v deníku Národní práce vyšel článek téhož Seiferta Srdce radí rozumu, návod pro spoluobčany, kterak si zachránit krk za třicet feniků vhozených do pokladničky Německého Červeného kříže:

„*Německý národ bojuje na všech frontách. Bojuje obětavě a při tom rozhodně vítězí. Pro nás jako součást Říše platí v této době válečné především zásada, že nad všemi právy je naše povinnost... Platila v dobách před květnovými událostmi a platí dvojnásob a trojnásob dnes, kdy londýnští emigranti svými cynickými zločiny naráz připravili nás o to, co jsme chtěli svou spoluprací s Říší vybudovat... Malá, nepatrná oběť, která je vlastně spíše radostí, budiž jedním z našich prvních příspěvků ve chvíli, kdy počínáme svou věrností i svou prací znovu získávat si důvěru Říše, kterou jsme v minulých dnech tak marnotratně ztratili.*“

To vše „*nad troskami Lidic a vlahou ještě mrtvolou Vančurovou*“, jak píše Václav Černý v Pláči koruny české!

Seifert možná článek nepsal, možná ho „jen“ podepsal.

Měl strach. Kdo by ho neměl?! Já bych se taky bál.

Hrdinství není povinné. Nikdo nemůže být nucen zemřít, navždy opustit všecky krásy světa.

O to víc je třeba pokoušet se pochopit smysl smrti těch, kdo umírali, zatímco příroda teprve chystala své nejkrásnější květy – pro mrtvé i pro nás, co jsme zbyli.

Karel SÝS, spisovatel a publicista

předneseno 1. června 2012

na besedě v aule Základní školy Vladislava Vančury v Praze-Zbraslavi

Základní škola ve Zbraslavi

FOTO Vlastimil HLOUPÝ

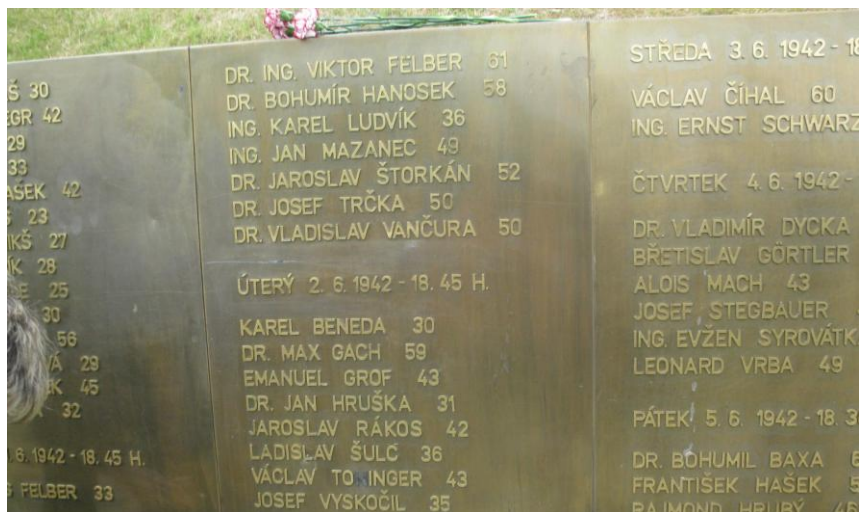
Po hrůzách noci zasvítává den

Položením rudých karafiátů na Kobyliské střelnici v Praze a u památníku obětí fašismu v areálu Strašnického krematoria uctili v sobotu památku lékaře, velkého čs. umělce a bojovníka proti fašismu Vladislava Vančury členové a příznivci sdružení, jež nese jeho jméno.

Pamětní deska na Kobyliské střelnici dokládá, že 1. června 1942 byli ve stejný čas (18.45 hodin) popraveni zástupci české inteligence (*na snímku*; osmým popraveným byl dr. Julius Felber). Takový byl neskrývaný záměr nacistů – zlikvidovat, či aspoň zotročit český národ a popravit jeho největší osobnosti. Poslankyně a pražská zastupitelka Marta Semelová (KSČM) zdůraznila, že je stále třeba připomínat krutosti fašismu. Předseda OV KSČM Praha 8 Zdeněk Nagovský členy Sdružení V. Vančury, kteří přijeli až z Haje ve Slezsku, seznámil s historií střelnice a zdůraznil, že za nacistické krutovlády na ní bylo za 35 dnů poprav (od 30. května 1942 do 7. května 1945) zastřeleno 539 vlastenců – mezi nimi i rodiny Horákova a Stříbrných z Lidic, lidičtí chlapečci Josef Nerad a Josef Doležal, Evžen Rošický, Alois Eliáš, či biskup Gorazd a další pravoslavní duchovní skrývající čs. parašutisty.

Členové vančurovského sdružení u příležitosti 70. výročí popravy spisovatele položili také květiny u pomníku v areálu Strašnického krematoria, kde byl za protektorátu pracovníky krematoria tajně uložen popel mj. i obětí z Kobyliské střelnice. *»Po čase zimním přichází jaro, po beznaději vzniká naděje, po hrůzách noci zasvítává den,«* ocitoval zde Vančurova slova zástupce Unie českých spisovatelů a Výboru národní kultury Jan Poláček.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 4. června 2012

Memento z Kobyliště střílnice - desky se jmény popravených

FOTO Oldřich SNĚHOTA

Případ Vladislav Vančura

Bylo úterý. Úterý 2. června 1942. Ráno. Pamatuji si, jak se otec chystal do práce. Bydleli jsme uprostřed města. V bloku, kde sídlil rozhlas. Z okna našeho bytu jsme mohli vidět jeho zadní trakt. Ten den jsem vstával s ním. Chtěl jsem si hrát a také na pohovce za kuchyňským stolem jsem rozvinul svou bitvu dřevěných jen trochu opracovaných dřivek, jež představovala v mém mozku vojáky. Byla to nebezpečná hra, protože jedni byli Němci a druzí Angličané a vždy vítězili ti, kteří představovali Anglii. Opakuji, byla to nebezpečná hra, protože bylo úterý 2. června 1942.

Otec v té chvíli pil svou náhražku kafe a jedl k tomu chleba namazaný margarinem. »Pusť rádio,« slyšel jsem, jak řekl matce. Zapnula ho. Chvilí poslouchala a pak najedno, jako by se zastavil čas. Byl jsem otočen zády, a přesto jsem něco slyšel. To ticho za mnou. Jen z rádia se ozýval jakýsi hlas. Nerozuměl jsem mu. Ničemu jsem nerozuměl. Ani štkání mámy, které se najednou změnilo v pláč. Otočil jsem se a začal usedavě plakat. Nevěděl jsem proč, ale plakal jsem. Udělala krok ke mně, vzala do náručí a plakali jsme oba. A otec? Jen seděl. Tiše, nakousnutý chleba měl v ruce a vůbec ho nenesl k ústům. Zůstal v polovině cesty, aby ruka s ním postupně poklesla dolů. Maminka stále plakala, já také. Pak otec, aniž dojedl, se zvedl, oblékl sako a sešel dolů ze čtvrtého patra na pavláčku nad přízemím, aby se po ní dostal do úřední části firmy Pexider, jež dole v přízemí měla své sklady.

Odpoledne, když se vrátil z práce, jsme všichni tři šli na procházku. Tak mně to alespoň řekli. Zamířili jsme ke Karlovu mostu. Poskakoval jsem cestou, nenapomínali mě. Byli jen tiší, nemluvili. Zastavili jsme za Staroměstskou mosteckou věží. Lidí kolem bylo málo. Vzduchem jako by se neslo něco, co každého nutí, aby se někde schoval. Pak, přesně naproti zadní části Staroměstských mlýnů, se otec naklonil nad kamenné ostění, vytáhl něco z kapsy, rozhlédl se kolem a balíček upustil do řeky. Kývl na mámu a vydali jsme se dál naproti holubům, kterých v tom místě bylo víc než dost a nalétávali na průchozí, kteří jim často hodili kousek chleba, jež zachycovali za letu.

Po několika minutách jsme se obrátili a stejnou cestou jsme se vrátili zpět. Bylo už hodně hodin a blížila se policejní hodina...

To, že onen 2. červen roku 1942 proběhl právě tak, nevím. Vyprávění rodičů, které mělo několikaleté zpoždění, jsem si možná trochu víc upravil. To, že po zapnutí radiového přijímače chytajícího jen místní stanice, se maminka rozplakala a já s ní, však byla pravda. Matně jsem si na to i já vzpomínal. Dnes už však vím proč...

Lékař ze Zbraslavi

Narodil se v Háji u Opavy. Vystudoval medicínu, usídlil se ve Zbraslavi, kde také jako lékař určitý čas působil. Byl členem KSČ - v roce 1929 však podepsal Manifest 7, v němž se sedm komunistických literátů postavilo proti výsledkům V. sjezdu KSČ a ze strany vystoupilo. Někteří už k ní nenašli cestu, jiní se vrátili (Nezval, S. K. Neumann, Majerová) a další s ní, jako právě Vančura, později zase velmi úzce spolupracovali. Za války až do svého zatčení pracoval jako dramaturg na Barrandově. Lidé ho znali však především jako spisovatele se zvláště osobitým českým jazykem (Rozmarné léto, Pekař Jan Marhoul, Markéta Lazarová, Konec starých časů, Luk královny Dorotky), jako režiséra či dramaturga (Na sluneční straně, Marijka nevěrnice, Před maturitou, Naši furianti). V roce 1941 se stal vedoucím činitelem ilegálního Národně revolučního výboru inteligence...

Zastavme se právě tady. Jak to vlastně bylo s oním »revolučním výborem«? Podle serveru www.cesky-jazyk.cz prý za války Vančura *»bojoval proti ilegálnímu vedení KSČ«*. Skutečně je to tak? Proč však, když za ním přišel člen II. ilegálního ústředního vedení KSČ Julius Fučík, pověřený v červnu 1941 tímto orgánem zorganizovat Národně revoluční výbor inteligence, s nímž se znal z období před válkou, přijal v září předsednictví této skupiny? Musel vědět, že Fučík za ním přišel z pověření KSČ, anebo si někdo myslí, že Vančura byl tak naivní, že tuto informaci přehlédl? Proč společně s ním v onom výboru byli i nezpochybnitelní komunisté M. Nedvěd a B. Václavek?

Hrůzná zpráva

Tehdy, vraťme se do onoho červnového rána roku 1942, hlasatel rozhlasové stanice Praha zastřeným hlasem četl:

»Pro schvalování atentátu na zastupujícího říšského protektora generála SS Reinharda Heydricha byli odsouzeni k trestu smrti Vančura Vladislav, lékař a spisovatel, narozený 23. června 1891, bytem v Praze-Zbraslav..., Felber Viktor, vysokoškolský profesor, ve výslužbě, narozený 11. října 1880, bytem v Praze..., Hermanská, rozená Haklová Marie, narozená 15. ledna 1908, bytem v Brozanech, okres Roudnice...

Rozsudek byl okamžitě vykonán.«

Zpráva, kterou rozhlasové stanice a ranní noviny přinesly 2. června, působila jako šok nejen na mou mámu...

Pondělí 1. června - ráno

Ranní noviny v pondělí 1. června přinesly projev státního prezidenta dr. Emila Háchy, který rozhlasové stanice vysílaly v sobotu večer. Hácha v něm označil Edvarda Beneše za *»veřejného nepřítele českého národa číslo 1«*. Kromě toho oznámil obyvatelstvu, že *»nemůže být těch, kteří stojí stranou. Zde je možné jen dvojí: buď jít s Říší, nebo se postavit proti ní. Ten z vás, kdo se odváží jen v nejmenším proti Říši pracovat, bude zničen.«* I vládní prohlášení bylo ten den publikováno: *»Kdo jde s Anglií a jejími spojenci, je veřejný nepřítel českého národa a tak s ním bude také naloženo...«* Ani ministr Emanuel Moravec nezůstal pozadu: *»Ohlašuji otevřeně tímto okamžikem... boj naprosto bezohledný všem příslušníkům českého národa, kteří nejsou poslušni své zákonné vlády...«* I tato slova si mohli lidé přečíst v ranních novinách...

Město jako by zmlklo, stáhlo se do sebe. Mlčelo. Jen gestapo bylo plné aktivity. Zatýkalo se, pátralo za pomoci vojenských jednotek a mužů se smrtíhlavem na brigádýrce.

Pondělí 1. června - navečer

Ocitujme si příslušnou část Fučíkovy Reportáže... *»Vracím se pozdě večer od výslechu. Dole u zdi stojí Vladislav Vančura s malým ranečkem svých věcí u nohou. Vím dobře, co to znamená. I on to ví. Tiskneme si ruce. Ještě ho vidím shora z chodby, jak tam stojí s hlavou mírně skloněnou a s pohledem dalekým, dalekým přes celý život. Za půl hodiny vyvolali jeho jméno...«*

Pondělí 1. června - večer

Uzavřená auta projížděla ztichlým městem. Muži i ženy v nich snad vnímali po týdnech věznění a výslechů těžkou atmosféru Prahy. Snad. Napřed jela eskorta v otevřených vozech a za nimi zavřené autokary. Všechno *»pekelnou rychlostí«*, jak ve svém Životě proti smrti napsala Marie Pujmanová. Možná, že přesto odsouzenci uslyšeli i hlasy lidí rychle se snažících dostat se domů před *»policejní hodinou«*. V Ďáblicích však už nic slyšet nemohli. Zákaz vycházení tady v okolí střelnice platil od 18. hodiny do šesté ráno. Tady je vyhnali ven a nechali ujet několik metrů a potom nařídili postavit se k valu z hlíny a kamení. Nečekalo se dlouho. Četa esesáků napochodovala a než kdokoli stačil třeba jen pohledět do zatmívajícího nebe, zazněly výstřely. Několik životů skončilo. Jedním z nich byl i lékař ze Zbraslavi, Vladislav Vančura...

Pondělí 1. června - před půlnocí

Ocitujme si ještě jedno svědectví. Zapsala si ho Ludmila Vančurová, manželka Vladislava Vančury: *»Před půlnocí 1. června u nás zazvonil telefon. Byl dole v chodbě, těsně u dveří do bytu. Rozběhla jsem se, ale zůstala jsem v půli schodiště stát. Naše stará hospodyně paní Svobodová už měla sluchátko v ruce. Stála, poslouchala, sama nemluvila. Teprve po dlouhé době řekla: Ano. Ano. Řeknu. Zavěsila a obrátila se ke mně. Klepala se jí brada. Já vám to nedokážu povědět... A pak: Pana doktora zastřelili. Vy s Alenkou máte někam odjet. Protože pro vás možná přijdou ráno...«*

Předsedou

V září 1941 se Vančura stal předsedou Národně revolučního výboru inteligence. Tajemníkem zpočátku L. Linhart, později dr. P. Kropáček.

Skládal se ze sekcí. Literární vedl právě Vančura, členy z oblasti školství a osvěty profesor V. Felber, výtvarného umění V. Makovský, divadla B. Půlpánová, filmu J. Ebl, rozhlasu M. Dismán, zdravotnictví M. Nedvěd. V té literární nejvýraznějšími postavami dokonce spolupracujícími s ilegálním Rudým právem, jež bylo v rukou J. Fučíka, byli B. Václavek, F. Halas, ad. Jejich úkol byl jasný: zpracovávat návrhy na to, jak se budou řešit základní problémy v různých oblastech po osvobození, šlo např. o reformu školství, zdravotnictví, demokratizaci kultury aj.

Většinu členů znal jen Vančura a Fučík. Vančuru však, snad i Felbera, i J. Klecan, jakási spojka J. Fučíka. Když 24. dubna 1942 gestapo zadrželo Fučíka a Klecana v bytě Jelínkových, čekaly je velmi tvrdé výsledky. Fučík vydržel. Klecan nikoli. Tak se nacisté dozvěděli i o Vančurovi. Zatkli ho 12. května. Vyslýchali. Zažil si svoje, neprozradil však nikoho. Již v prvních dnech heydrichiády se jeho jméno hodilo i jinak. Přiznejme, že záměr se skutečně nacistům podařil...

I má matka nátlaku podlehla a donutila otce onoho mnou zmiňovaného 2. června vhodit do Vltavy v látce zabalenou pistoli, kterou do té doby schovával ve sklepě v uhlí. Později, v době boje o rozhlas, jehož se aktivně účastnil, chyběla. Ale to je už jiná kapitola...

Jaroslav KOJZAR, publicista
Haló noviny 11. června 2012

A zase několik otázek: Kdyby se mezi vražděnými neobjevilo jméno Vladislava Vančury, byl by odpor obyvatelstva menší? Skutečně se nacistům podařilo zasáhnout přímo »duši« národa? Nebo tomu bylo naopak a sjednotilo mnohé v odporu proti fašismu? Zastránilo nebo navýšilo nenávist?

J. K.

Kobyliská střelnice s verši Miroslava Floriana

Po čase zimním přichází jaro, po beznaději vzniká naděje

„Po zrušení civilního výjimečného stavu dne 3. července 1942, vyhlášeného pro atentát na SS Obergruppenführera Reinharda Heidricha v protektorátu Čechy a Morava, nastalo u většiny českého obyvatelstva rozsáhlé uklidnění,“ uvedl ve svém hlášení Vůdci do Hlavního stanu v Berlíně státní tajemník Úřadu českého protektora Karl Hermann Frank, český Němec původem z Karlových Varů.

„V době civilního výjimečného stavu byla provedena tato opatření:

- 1. zatčení 3188 Čechů,*
- 2. zastřelení 1357 Čechů na základě rozsudků smrti, vynesenými stannými soudy v Praze a Brně,*
- 3. vyhlazení obou českých vesnic Lidic a Ležáků,*
- 4. zajištění okruhu pachatelů a smrt atentátníků po tvrdém boji.*

Tato opatření brzy obnovila opět klid a pořádek a zajistila zbrojní výrobu a sklizeň v protektorátu. Dosavadní politická linie trvá, a to:

Tvrdé zásahy, politická individuální opatření, uměle vyvolané ovzduší a plánovitě napínání nervů Čechů, věci, jež vedly ke stupňování strachu až k pověstem o chystaném decimování celého národa, se ukázaly správnými,“ popsal dále Frank ve svém hlášení Adolfu Hitlerovi masový teror a vraždění jako hlavní prostředky okupační správy k nastolení klidu a pořádku v protektorátu Böhmen und Mähren.

Mimochodem mezi povražděné české vlastence zde nebyli započítáni Židé. Nacističtí katani dále zlikvidovali ještě 3000 našich lidí v koncentračním táboře Mauthausen.

12. května 1942 byl ve své vile na Zbraslavi gestapem v 5 hodin ráno také zatčen velký mistr české prózy Vladislav Vančura, který byl zároveň vůdčím představitelem ilegálního Národního revolučního výboru inteligence. Den předtím se Vančura své ženě Ludmile svěřil, že musí počítat s tím, že bude

možná zatčen. Gestapo ho vyrvalo od jeho rodiny, odbojové činnosti a literární tvorby, měl tehdy rozpracovaný 3. díl *Obrazů z dějin národa českého*. 1. 6. 1942, tedy krátce po atentátu na zastupujícího říšského protektora Heydricha je Vančura z věznice spolu se skupinou dalších vlastenců odvezen do Prahy-Kobylis a v 18,45 je jako první z 8 odsouzenců vyvolán před popravčí četou. Šel statečně před vysoký hliněný val, co je dnes vztyčený kříž. Vrazi byli naproti pod přístřeškem, kde jsou dnes umístěny desky se jmény všech zde popravených obětí. Co všechno mu asi přeběhlo před očima, než zazněl povel ke střelbě?

„Zemřel proto, že byl nejvýznamnější z nás,“ uvedl spisovatel Ivan Olbracht. „V něm měl být zasažen celý český národ. Stejně jako v Lidicích. Okupanti chtěli Čechy naplnit hrůzou, úzkostí a s nimi otročským duchem, který už nikdy nedovolí svobodně vydechnouti nebo dokonce se vzepřít pánově vůli. Ale dosáhli i v Lidicích, i vraždou Vladislava Vančury výsledku právě opačného.“

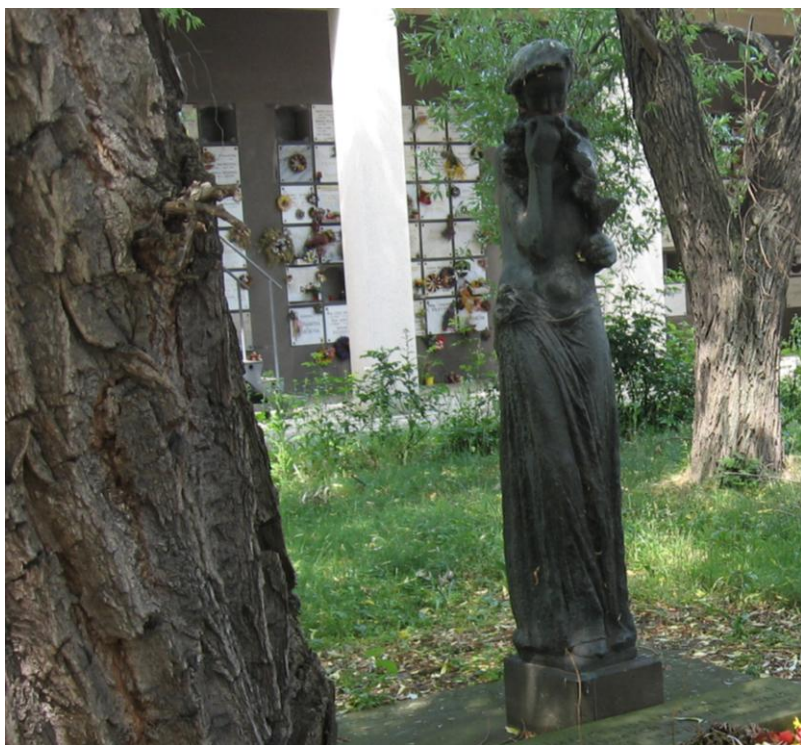
Jen zde na místě bývalé kobyliště střešnice za heydrichiády během 35 dnů padlo za oběť nacistickému běsnění ještě dalších celkem 534 dcer a synů českého národa. Nápis na betonové zdi na tomto místě pro náš národ tak posvátném zvěstuje každému návštěvníkovi slova básníka Miroslava Floriana: *„Zastav se na chvíli. Krev naše vstoupila do této země, ale my znovu se vzpřímili.“*

Vančura věděl, na které straně stát, když českému národu bylo těžko. A nemohl se jako vlastenec už posléze spokojit jen spisovatelstvím při obraně samotné existence, svébytnosti a svéprávnosti našeho národa. Poselství humanistického vančurovského odkazu se snaží i v dnešní popřevratové, takzvaně postmoderní době rozvíjet naše Unie českých spisovatelů a Výbor národní kultury.

Vančura nám všem dnes, i sedmdesát let od své násilné smrti, vzkazuje: *„Věci lásky jsou věci života. Po čase zimním přichází jaro, po beznaději vzniká naděje, po hrůzách noci zasvítává den.“*

Jan POLÁČEK, člen Unie českých spisovatelů

Příspěvek přednesl autor na pietním shromáždění 2. 6. 2012 v areálu Strašnického krematoria v Praze u pomníku v místě společného hrobu, kam byl za okupace zřízenci krematoria sypán popel z těl popravených vlastenců, včetně těch z Kobylické střelnice.

*Strašnické krematorium – místo kde je popel popravených
z Kobylické střelnice*

FOTO Jan KLÍMA

70. výročí poprav Vladislava Vančury za heydrichiády

Pocházel z Háje u Opavy, dětství a studia už prožil v Davli u Prahy

Vladislav Vančura byl tvůrcem jazykově experimentujících poetických próz z historie i současnosti, dramatik, filmový scénárista. Narodil se 23. června 1891 v Háji u Opavy, kde jeho otec působil jako správce cukrovaru. Po otci Vančura pocházel ze starého protestantského rodu písmáků. Vančurové – starý vladýcký českobratrský rod – měli písmácké kořeny a byli ustavičnými hledači pravdy, spravedlnosti i svobody. Dětství prožil Vladislav na venkově v Davli u Prahy, kde byl jeho otec hospodářským správcem. V dospívání hledal obtížně životní orientaci. Jako pravověrný protestant pendloval mezi gymnázií v hlavním městě a v Benešově a studium několikrát přerušil, když se učil knihkupcem nebo studoval na umělecko-průmyslové škole. Po přestěhování do Čech, docházel na gymnázium v Benešově u Prahy, studium však pro své tehdy nedbalé školní výsledky na čas přerušil. Začal po čase navštěvovat umělecko-průmyslovou školu a pokoušel se dostat na pražskou Akademii výtvarných umění. Až v roce 1915 nakonec odmaturoval na gymnáziu v Praze. Započal studovat právnickou fakultu, ale po prvním semestru, hlavně po těžké nemoci své matky, přestoupil na Lékařskou fakultu Karlovy university, kterou pak absolvoval roku 1921. Jako medik působil často v nemocnici v Havlíčkově Brodě.

Jeho osudem se stala Zbraslav, zůstal jí věrný po celý život

Roku 1921 se oženil a s manželkou Ludmilou, také lékařkou, pak provozoval lékařskou praxi na Zbraslavi. Tam si nechal postavit v moderním stylu corbusierovské architektury bytelnou vilu, kde pak od roku 1928 bydleli a pracovali. S jeho vilou to bylo asi takto - roku 1924 nakreslil první plány vily architekt Jaromír Krejcar (1895 - 1949), Vančurův přítel z Devětsilu. Svůj projekt pojal skutečně radikálně, v puristickém vzoru, jako poschodový dům s plochou střechou a pásovými okny zahnutými přes nároží. V projektu byl jasně patrný Krejcarův v Čechách novátorský smysl pro prostor.

Krejcarova vize otevřeného prostoru si v objektu Vančurovy vily vyžádala pásová okna, kterými se interiér domu otvírá do zahrady a do údolí Vltavy. Navíc dům měl být postavený ve svahu na úpatí lesa na Zbraslavi a vytvářet bílý stavební prvek před zelenou kulisou lesa. Návrh byl Krejcarem dopracován ještě roku 1926. Vila samotná byla pak postavena mezi lety 1927 až 1929, stavbu realizoval místní stavitel Václav Vejvoda. Byla v ní umístěna i ordinace se samostatným vchodem, kterou využívala pro svou lékařskou praxi Ludmila Vančurová. Spisovatel měl pracovnu ve druhém patře, nad vlastním bytem. Dům zdědily paní Ludmila Vančurová a dcera Alena. Do domu se rodina Vančurů nastěhoval roku 1928. Od roku 1929 pak Vladislav Vančura se svou privátní lékařskou praxí skončil, aby se mohl naplno věnovat své literární tvorbě. Už tehdy byl výrazný, všestranný a uznávaný umělec, také filmový teoretik, režisér a scénárista, ale i předsedou nově ustavené filmové společnosti u nás. Jeho bratrancem a písmáckým kolegou byl Jiří Mahen (1882 – 1939, vlastním jménem Antonín Vančura, básník, novinář, dramaturg, režisér).

Členem i zakladatelem meziválečných uměleckých spolků

Vladislav Vančura byl významnou osobností naší kultury a umění v meziválečném období. Byl členem a také prvním předsedou uměleckého spolku Devětsil (založeného roku 1920), spolutvůrce programu meziválečné avantgardní literatury u nás. Coby mladý bouřlivák experimentoval Vančura také s členstvím v KSČ. Ale jako literární a jazykový experimentátor se nikdy nesmířil s povrchními proletářskými agitkami a bezmyšlenkovými levicovými texty. Ve 30. letech pak stoupencem Levé fronty. Podnikl několik zahraničních cest do Francie a Sovětského svazu. Spolupracoval též s rodícím se komunistickým hnutím a kulturní levicovou frontou, ale už roku 1929 podepsal prohlášení s nesouhlasem s některými aktivitami KSČ a hlavně proti novému gottwaldovskému vedení a byl za toto své jednání z KSČ vyloučen. Šlo tehdy o tzv. manifest sedmi, který vznikl jako protest proti nové linii KSČ, proti bolševizaci strany. Ve 30. letech Vančura působil v nakladatelství Družstevní práce, kdy tehdy vydal své nejznámější dílo - Obrazy z dějin národa českého.

Vančura znám svojí melodramatickou až archaickou češtinou

První Vančurovy literární pokusy vznikly již za studií na gymnáziu. Významnější práce však pocházejí až z konce druhého desetiletí 20. století. Jeho drobné příspěvky se objevovaly v různých časopisech a novinách (Nebojsa, Rudé právo, Kmen aj.). Z celé Vančurovy tvorby vyvěrá touha odstranit vše, co brání rozvoji svobodné lidské přirozenosti a aktivity. Autor zápasil s konvencemi dosavadní prózy. Nápadný je jeho zvukomalebný až staročeský jazyk čerpající z archaismů biblické češtiny, ale i z hovorové řeči. Tento jeho jazyk dává dílům monumentální ráz. Děj je potlačován, důležité místo má vypravěč, který vyjadřuje svůj názor k ději, přerušuje vyprávění a oslovuje čtenáře, hodnotí chování postav a stav děje. Vančura byl ovlivněn světovou válkou a čerpal i z tradice velkého evropského románu i současných podnětů expresionismu a dadaismu. Vančura byl autorem hodně dvojdomým, tedy tím, kdo psal a zároveň paralelně o věcech literatury a umění přemýšlel. To se však v avantgardě tehdejších časů dosti nosilo. Stále více chápal tvorbu jako svébytnou uměleckou oblast, kterou nelze poručníkovat zvnějšku. Jeho tvorba byla jednotná ve formě i obsahu, rovněž tak souvisela s jeho občanskými postoji a charakterovými vlastnostmi.

Jeho neznámější literární a filmové práce

Vančura vydal jedenáct románů, napsal pět divadelních her a napsal například také skvělou knížku pro děti pod názvem Kubula a Kuba Kubikula. Z jeho románů jsou nejznámější – Pekař Jan Marhoul, Pole orná a válečná, Rozmarné léto, Poslední soud a Markéta Lazarová. Některé byly později také zfilmovány. Napsal také historické prózy – Útěk do Budína, Luk královny Dorotky a Konec starých časů. Nejznámější a komplexně historicky pojaté jsou jeho Obrazy z dějin národa českého. Psal také povídky pro děti a dramata – Josefina, Alchymista, Jezero Ukereve. Zejména ve 30. letech vedle psaní románů a dramat také režíroval některé filmy vlastně v době začátků rozvoje kinematografie u nás - Před maturitou, Na sluneční straně, Marijka nevěrnice, Naši furianti a Láska a lidé.

Za odbojovou činnost byl fašisty popraven

Za okupace a německého Protektorátu byl Vladislav Vančura aktivně činný v odboji proti fašismu. Jeho vysoká osobní angažovanost a nadosobní ideály ho tehdy zákonitě přivedly k ilegální činnosti proti Němcům okupantům. Také vedl spisovatelskou sekci Výboru inteligence – ilegální odbojové organizace při Národním revolučním výboru. V květnu 1942 za stanného práva byl pak náhle zatčen. *"Bylo to 12. května 1942, kdy se ozvalo mlácení na dveře vily a dovnitř vrazili dva chlapi. Gestapáci ho pak popadli a přiměli, aby nastoupil do jejich zaparkovaného vozu,"* vzpomínala na poslední setkání s manželem Vladimírem po válce vdova Ludmila Vančurová. Hned po necelém měsíci vazby, dne 1. června 1942 za heydrichiády byl fašisty v Praze na Kobyliské střelnici popraven zastřelením. Tragickou zprávu o popravě českého spisovatele a odpůrce fašismu Vladislava Vančury dne 1. června, jeho rodině protektorátní úřady ohlásily pouze telefonem.

S Vančurou si oficiální kruhy neporadily ani po válce, ale ani po listopadu 1989

Po válce a osvobození, byl Vančura roku 1946 "in memoriam" jmenován národním umělcem, jedním z prvních u nás. Z výrazné osobnosti meziválečné kultury u nás, Vladislava Vančury, oblíbeného a uznávaného v uměleckých kruzích, také z bojovníka proti fašismu, se v plánech ministra prof. Zdeňka Nejedlého měla po válce stát hlavní komunistická posmrtná ikona. Že se tomu tak nestalo, bylo zaviněno hlavně jeho veřejnou kritikou gottwaldovské linie prosazené na V. sjezdu KSČ roku 1929 a pak jeho následným odchod (vyhazovem) ze strany.

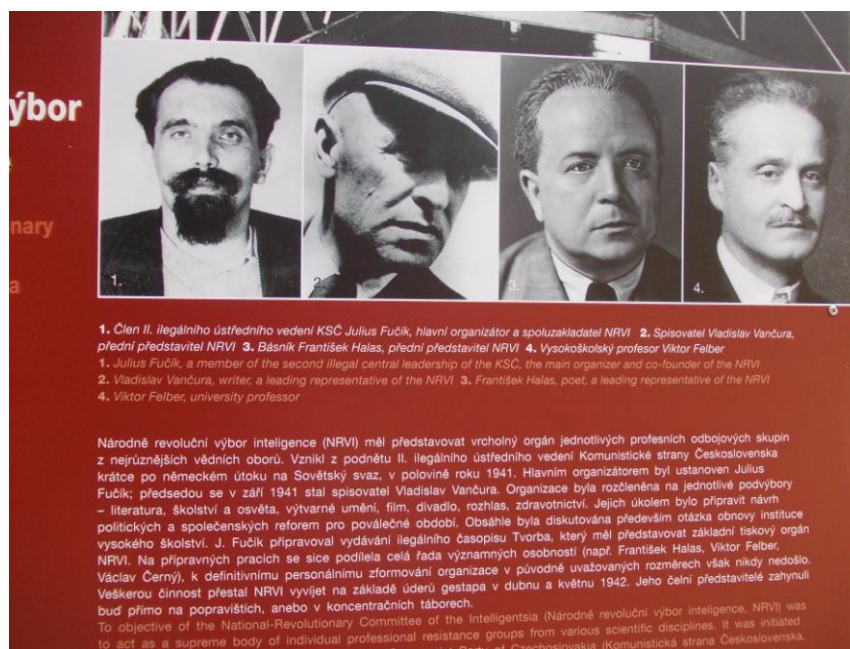
Také po listopadovém *Sametu 1989* se objevily zase nekvalifikované názory rychlokvaškových pravičáků o Vančurově literárním komunismu a přehnaných levicových názorech a chování. Byly to ale jen hloupé bláboly pronášené z neznalosti Vančurova života, stejně jako tehdejší Nejedlého kvazi snahy začlenit Vančuru po osvobození a Únoru 48 do svatyně slávy komunismu. A tak je doposud jen smutné, že sebrané spisy Vančury nebyly doposud vydány v úplnosti a ani o to vlastně není žádný viditelný zájem. Zřejmě také charakteristika a vizitka (ne)kulturnosti levice i pravice ve

druhém pololetí 20. století, ale vlastně i nyní. A tak na Vančurovu počest a vzpomínku jsou u nás dodnes pořádány jen vzpomínkové akce nejen v jeho rodišti v Háji u Opavy, ale také na jeho milované Zbraslavi. Zkrátka opět náš český vztah k výrazným osobnostem naší historie, kteří něco pro svoji vlast vykonali ...

Alois MATUŠKA

Hornobenešovské listy 29. června 2012

<http://www.moje-nazory.estranky.cz>

Z výstavy o atentátu na Heydricha – Praha, Valdštejská zahrada

FOTO Monika HOŘENÍ

Vančurovské dny 2012

Vančurovou humoreskou Rozmarné léto ve svižném a vtipném podání herců Divadla V. A. D. vyvrcholily v sobotu večer na Zbraslavi Vančurovské dny 2012, kterými Zbraslavští složili hold svému slavnému občanu Vladislavu Vančurovi, popravenému před 70 lety německými nacisty. Na programu byly filmy ve Vančurově režii, pohádka, naučná stezka i komponovaný pořad mluveného slova za doprovodu, klavíru.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 18. června 2012

Rozmarné léto v podání herců Divadla V.A.D.

FOTO Monika HOŘENÍ

Pocta Vančurovi

Měsíc červen byl ve znamení 70. výročí popravy českého spisovatele Vladislava Vančury. Vše začalo 1. pietním aktem u jeho pomníku. Velkým oživením dne byla následná beseda s občanským sdružením Vladislava Vančury z Háje ve Slezsku. Představili nám svoji obec, která je rodištěm Vladislava Vančury, a svůj spolek, který kulturní tradici spisovatele velmi aktivně žije. Díky skvěle zvládnuté roli hostitele ze strany základní školy pod vedením ředitele Jiřího Kovaříka se podařilo strávit společně velmi příjemné odpoledne. Na závěr dne se šli hosté ze Slezska seznámit s dalším slavným zbraslavským občanem, skladatelem Jaromírem Vejvodou. Odešli v doprovodu Vladimíra Remka (také člen Vančurovců) do restaurace Škoda lásky na pivo.

Pietním aktem připomenutí slavného zbraslavského občana neskončilo. Na sobotu 16. 6. byl přichystán celodenní kulturní program. Výběr byl skutečně bohatý: promítání filmů, divadelní hra pro děti i dospělé, hudebně dramatické pásmo a nechyběla ani naučná stezka. Myslím, že se celý den povedl, a musím poděkovat organizačnímu týmu, který celou akci několik měsíců připravoval.

Aleš HÁNĚL, starosta Zbraslavi
Zbraslavské noviny 7/2012

Háječané vzpomenují slavného rodáka

V sobotu 23. června 2012 se v Háji ve Slezsku, rodišti významného spisovatele, dramatika, antifašisty Vladislava Vančury konal už 22. ročník Rozmarného léta. Letos si přítomní připomněli 70. výročí popravy V. Vančury německými fašisty.

Místopředseda Sdružení Vl. Vančury, tradičního pořadatele Rozmarného léta, doc. Ladislav Ludvík u pomníku Vl. Vančury řekl, že Vančura byl jedním z představitelů pokrokové české avantgardy, nositelem i propagátorem moderních uměleckých směrů. Připomenul Vančurovy neohrožené postoje v boji proti fašistickým okupantům a jeho hrdinnou smrt na Kobylické střelnici. Delegace u pomníku položily květiny.

V Dohnálově parku o životě a díle pohovořil člen Sdružení Josef Kimpl. V pestrém kulturním programu vystoupily mažoretky a tanečníci spolku Źródło z polské Ratiboře, bylo zde lidové vyprávění s doprovodem Hájeckého šramlu, všem se líbily melodie hudební skupiny Trio Domino. Přítomní si za slunného počasí v krásném přírodním prostředí i zatančili.

Z osobností se Rozmarného léta zúčastnili poslanec Miroslav Opálka, starosta obce Háj ve Slezsku Karel Palovský, zástupci Matice Slezské a další. Vladimír Remek, poslanec Evropského parlamentu a také člen Sdružení Vl. Vančury, zaslal Rozmarnému létu srdečný pozdrav.

Josef ZLOMEK, publicista
Halo noviny 25. června 2012

Vystoupení tanečního souboru z Ratiboře v Dohnálkově parku

FOTO Petr ABRAHAMČÍK

Představitel pokrokové české avantgardy

Právě dnes 23. června je tomu 121 let, co se v Háji u Opavy narodil Vladislav Vančura. Jeho otec byl zde jistý čas zaměstnán jako správce v bývalém cukrovaru. Netrvalo dlouho a Vančurova rodina se stěhovala dále. Nakonec se usadila v Davli u Prahy. Vladislav Vančura vystudoval medicínu a se svou ženou Ludmilou, také lékařkou, se usídlil na Zbraslavi.

Od sudiček dostal vzácný dar slovesnosti a vnímavosti k prostředí, v němž vyrůstal a tvořil. V životě prožíval dny radostné i dny pro český národ bolestné. Nejen na své souputníky, ale na všechny čtenáře, jež otevrou jeho knížky, dokázal přenést mnoho ze svého životního optimismu. Byl jedním z představitelů pokrokové české kulturní avantgardy v období první republiky. Byl nositel a propagátor moderních uměleckých směrů.

Jako levicový intelektuál a spisovatel byl členem KSČ. V roce 1929 podepsal tzv. Manifest 7, v němž sedm komunistických literátů se postavilo proti výsledkům V. sjezdu KSČ a kvůli tomu byl ze strany vyloučen. Někteří už k ní cestu nenašli, jiní se vrátili, a další s ní, jako právě Vančura, později velmi těsně spolupracovali.

Z doby německé okupace jsou známé Vančurovy neohrožené postoje. Od podzimu 1941 se zapojil do odbojové činnosti proti nacistickým okupantům jako předseda ilegálního Národního revolučního výboru inteligence, který spolupracoval s II. ilegálním ÚV KSČ. 12. května 1942 uprostřed práce na třetím dílu monumentálních Obrazů z dějin národa českého, kterými chtěl posilovat historické vědomí okupovaného národa, byl v 5 hodin ráno ve své vile na Zbraslavi zatčen gestapem. Netrvalo dlouho a 1. června 1942 v době druhého stanného práva po atentátu na Heydricha (27. 5. 1942) byl Vladislav Vančura jako jeden z prvních českých vlastenců a intelektuálů po krutém mučení na střelnici v Praze Kobylisích v 18 hodin 45 minut zastřelen.

Ano - letos tomu bylo právě 70 let. Dovolte, abych ocitoval část Fučíkovy Reportáže, kdy Fučík vzpomíná na poslední setkání s Vančurou:

„Vracím se pozdě večer od výslechu. Dole u zdi stojí Vladislav Vančura s malým ranečkem svých věcí u nohou. Vím dobře, co to znamená. I on to ví. Tiskneme si ruce. Ještě ho vidím shora z chodby, jak tam stojí s hlavou mírně skloněnou a s pohledem dalekým, dalekým přes celý život. Za půl hodiny vyvolali jeho jméno...“

Toto je memento i k dnešku, k tomu, co se v naší společnosti a kultuře děje. Vztahy mezi lidmi hrubnou, setkáváme se s panskou morálkou, povýšeností těch u moci, překrucování historických faktů, setkáváme se s projevy novodobého fašismu, zastrašováním oprávněně nespokojených atd.

Letošních červnových vzpomínkových akcí na Zbraslavi a v Praze Kobylisích se zúčastnili též členové Sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku. Poklonili se Vančurově památce, osobnosti hluboce lidské, občansky angažované a zároveň všestrannému umělci, jehož podněty jsou aktuální dodnes.

Ladislav LUDVÍK, člen Sdružení V. Vančury
předneseno u pomníku V. Vančury, Háj ve Slezsku 23. června 2012

Kladení květin u pomníku V. Vančury v Háji ve Slezsku
FOTO Petr ABRAHAMČÍK

Přiložili pušku k líci, aby neviděli pod čepici

Stalo se to před sedmdesáti lety, za heydrichiády. 1. června 1942, v 18 hodin 45 minut, na kobyliště střílnici.

„Až příliš dobře vzpomínám na ten večer,“ psal později básník Jaroslav Seifert. „Seděli jsme rozechvěni u rozhlasového přijímače, abychom vyslechli zprávy o nových opatřeních nacistů a o vraždách, které slibovali. Když mezi prvními jmény popravených ozvalo se jméno Vančurovo, vstali jsme jako vymřští hrůzou ze svých židlí a bez dechu jsme strnuli. Vladislav Vančura! V tom jméně byla zasažena celá naše generace, byl v něm osud nás všech. V tom jméně byla krvavě zraněna celá naše země.“

Vážení spoluobčané, milí hosté, nositelé Ceny Vladislava Vančury, všichni, kteří si u tradiční slavnosti Rozmarného léta, díky aktivitě sdružení Vladislava Vančury, připomínáme narození osobnosti, jejíž jméno je a bude neodmyslitelně spjato s naší obcí!

Jen živý odkaz má smysl, proto je třeba poděkovat všem, kteří ho udržují a rozvíjejí, aby zůstal symbolem úcty a hrdosti občanů a zejména mladých lidí. Je ale také velkou odpovědností obce, aby takový odkaz byl statečně bráněn, aby občané a zejména mladí lidé věděli, že se v této obci narodil nejen velíkán české a světové literatury, ale člověk, který se ve svém díle pokusil povznést smýšlení svých spoluobčanů v období ponížení, v období beznaděje, kdy občané byli prudce zasaženi okupací. Svým dílem dával naději, víru ve vlastní schopnosti i v sílu celého národa. Vančurova smrt před 70 léty na kobyliště střílnici je svědkem pokořujícího dějepisu, obavy ze síly myšlenky i osobnosti a krutosti fašismu v době okupace.

Navrátit lidem ztracené sebevědomí není v žádné složité době jednoduchou věcí. Jednou z mála možností je obrátit se k vlastní historii, k jejím slavným obdobím, ukázat kulturně sociální tradici českého národa, apelovat na hrdost každého jedince.

Vančura se tohoto úkolu zhostil s precizností sobě vlastní. Shromažďoval a podrobně studoval historické materiály, spolupracoval s historiky širokého

politického spektra a svým nesmírně bohatým jazykem byl schopen vyvolat autentickou představu dávných let. Ukázal ve svém díle prvopočátky české státnosti, na jejichž základech vyrostla naše společnost a tlumočila člověku konce druhého tisíciletí, jak žili jeho předkové, co dělali, jak se chovali, jaké hodnot zastávali a jaké z nich byli ochotni bránit. Líčí osudy obyčejných i významných lidí, naznačil též, v čem se nám podobali a co s námi sdíleli. Jeho dílo Obrazy z dějin národa českého se tak stalo hrdinským eposem, zbraní proti německým okupantům. Podle Jana Mukařovského nacisté pochopili, že nemají v Čechách horšího nepřítele nad vlastnost, která se zosobňuje v povaze osobnosti Vančurově - byl to neporušitelný a nezlomný smysl pro lidskou důstojnost a svobodu. „*Dvacet dnů ho trýznili a přicházejí do cely zbitý na zádech i šlapadlech provazy, odmítal říci spoluvězňům jediné slovo o svém utrpení. Jeho poprava v čase heydrichiády byla považována za symbolickou. Žil a zemřel pro čest, pro vlast, pro poezii,*“ jak napsal ve své básnické sbírce Vítězslav Nezval.

Proto také dnešní připomínka, proto tradice Rozmarného léta jako pocta člověku, jehož dílo je věnováno všem generacím a zůstává stále živým odkazem. Ať také Cena Vladislava Vančury, která je udělována obcí Háj ve Slezsku, zůstane významným oceněním pro její nositele. Odráží se v ní jeho odkaz i úcta k jeho životu i dílu, ale také životní postoje a přínos společnosti jejich nositelů.

Přeji všem krásné odpoledne a děkuji vám za pozornost.

Josef KIMPL, člen Sdružení V. Vančury
předneseno v Dohnálkově parku, Háj ve Slezsku 23. června 2012

Za hezkými děvčaty do rodiště Vladislava Vančury!

Kam za hezkými děvčaty? Nejkrásnější děvčata »široko daleko« se začátkem léta sjíždějí do Háje ve Slezsku, rodiště Vladislava Vančury. Aspoň to tvrdí tamní hoši a muži. Nám to řekl s pýchou Ladislav Ludvík, místopředseda Občanského sdružení Vladislava Vančury, které rok co rok - a už je to letos 21 let - připravuje na den narození čs. spisovatele, režiséra a protifašistického bojovníka Vančury kulturní odpoledne zvané *Rozmarné léto*. A je to v Háji léto rozmarné se vším všudy – někdy i s nevyzpytatelností počasí. Letos 23. června však sluníčko přálo.

Je tradicí, že na tuto již vyhlášenou akci přijíždějí mažoretky z polské Ratiboře. Jejich vystoupení v atraktivních kostýmech, které sluší dívčí štíhlosti, jsou pověstná. Navíc to nejsou mažoretky ledasjaké, nýbrž mistryně svého oboru. Jak se mohou pochlubit, jezdívají na festivaly po celém světě, aby potěšily nejen sympatické kluky, prostě – aby udělaly lidem radost. Kdybyste je teď náhodou hledali, jsou v Bulharsku u Černého moře. Ale počátkem léta - vždy v Háji ve Slezsku!

Po mažoretkách na letošním Rozmarném létu přitancily na taneční parket neméně šarmantní tanečnice folklorní doprovázené svými galány. I tyto páry patří do ratibořského kulturního spolku *Źródło*, což v češtině znamená „Pramen“. Spolek sestává ze 16 uměleckých skupin a souborů, vedených ředitelkou, dobrou duší a energickou mladou ženou paní Aldonou - jinak jí stejně nikdo neřekne. Aldona Krupa-Gawron je za mnohaletou spolupráci s Vančurovci a rozvíjení česko-polského přátelství laureátkou Ceny Vladislava Vančury. A co ona řekne, tak to platí, vždyť je uznávanou mezinárodní komisařkou pro polské tance.

Na letošní ročník Rozmarného léta v Háji ve Slezsku se do Dohnálkova parku nechali zlákat i poslanec a kandidát KSČM do Senátu za Opavu Miroslav Opálka či moravskoslezští zastupitelé Ivan Strachoň a Jan Adámek. Ale přišli i další kluci – odrostlejší i malí.

Monika HOŘENÍ, publicistka
Haló noviny 3. července 2012

Mažoretky při vystoupení v Dohnálkově parku

FOTO Petr ABRAHAMČÍK

Vzpomínka na výročí Vladislava Vančury ve Zbraslavi

Z deníku Občanského sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku

Počátkem června 2012 uskutečnilo Občanské sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku u příležitosti významných výročí V. Vančury návštěvu Zbraslavi. Zbraslav a Háj ve Slezsku jsou místa, která výrazně spojuje osud V. Vančury, neboť v Háji se narodil a ve Zbraslavi do konce svého tragicky ukončeného života žil a tvořil. V roce 2012 uplynulo 70 let od úmrtí a 121 let od narození V. Vančury. U příležitosti 70. výročí popravy V. Vančury se ve Zbraslavi uskutečnilo několik akcí, kde si obyvatelé této městské části Prahy připomněli Vančurovu osobnost. Vzhledem k zaměření své činnosti se do těchto aktivit zapojilo i Občanské sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku, jehož náplní je podpora a rozvíjení kultury a kulturních styků nejen na obecní úrovni. Proto se vypravilo třináct členů Sdružení z Háje na Zbraslav, kde prožili neopakovatelné chvíle. Některé jsou popsány v následujících zastaveních.

Vzpomínka na Vladislava Vančuru u pomníku ve Zbraslavi

Na 1. červen 2012, tedy přesně 70 let ode dne, kdy byl popraven Vladislav Vančura na kobylišké stělnici, byl připraven u jeho pomníku ve Zbraslavi, jen několik kroků od Vančurovy vily, vzpomínkový akt. Hodinu po poledni se u pomníku sešla asi stovka těch, kteří si chtěli připomenout toto smutné výročí. Vzpomínkový akt začal českou státní hymnou a vzpomínkovým shromážděním provázeli účastníky pan Antonín Hnilička – zbraslavský občan a člen Českého svazu bojovníků za svobodu. Mezi účastníky byli a svou zdravici připojili Aleš Háněl - starosta Zbraslavi, Jiří Kovařík - ředitel místní zbraslavské školy, která nese Vančurovo jméno, Jiří Ryba - sociolog a nakladatel, Vladimír Remek – europoslanec a první československý kosmonaut a Ladislav Ludvík - člen Sdružení V. Vančury z Háje ve Slezsku. V projevech a peticích zazněly nejen vzpomínky na Vladislava Vančuru, na jeho historický odkaz, ale i to, jak je Vančurovo dílo a odkaz rozvíjeno dnes.

K pomníku byla položena řada kytic. Aby zde zbylo i něco déle po tom, co kytice uvadnou, položili zástupci Sdružení z Háje k pomníku valouny z rodné Vančurovy obce. Jsou z řeky Opavy. Do kamene je vryt nápis: „Z rodiště Vladislava Vančury, Občanské sdružení Vl. Vančury Háj ve Slezsku, 1. června 2012“.

Přestože vzpomínkové akci nepřálo příliš počasí a účastníci se museli chvílemi ukrývat pod deštníky, shromáždění mělo důstojný ráz.

Beseda o Vladislavu Vančurovi a Háji ve Slezsku

Odpoledne pokračovalo besedou ve zbraslavské základní škole Vladislava Vančury. Připravilo ji Sdružení z Háje ve Slezsku. Asi padesátku účastníků besedy tvořili oficiální zástupci a občané městské části Zbraslav, spisovatelé, novináři a další zájemci.

Oficiální část setkání byla spojena především s výměnou pozdravů a darů. Zbraslav byla zastoupena starostou a ředitelem základní školy. Jménem starosty obce Háj ve Slezsku byl starostovi Zbraslavi předán pozdrav a publikace Ostrá hůrka vypráví, která popisuje obec Háj ve Slezsku pod památným návrším. Zástupcům Zbraslavi byly předány i drobné dárky informující o činnosti hájeckého Sdružení V. Vančury.

Členové hájeckého Sdružení připravili pro účastníky besedy dvě audiovizuální pásma. Prvním z nich slovem provázel Jan Klíma. Prezentoval současnou obec Háj ve Slezsku, její historickou i dnešní podobu. Druhé části se pak ujal Petr Jaroš, předseda Občanského sdružení V. Vančury. Přítomné seznámil s obsahem činnosti osmi let existence Sdružení a s historií více než dvou desítek let, kdy je pravidelně a každoročně pořádána slavnost Rozmarného léta u příležitosti výročí narození Vladislava Vančury v jeho rodné obci. Tato již tradiční slavnost připomíná nejen výroční narození slavného spisovatele, ale je i vzpomínkou na Vančurovo dílo. Je též příležitostí k rozmanitým kulturním vystoupením z domova i zahraničí, která hodnotným způsobem zpestřují začátek léta v Háji ve Slezsku.

Do besedy o Vančurovi se pak zapojili další účastníci ať už vlastními vzpomínkami na Vančuru či vyjádřením toho, co i dnes nám Vančura přináší.

Náladu celé besedy pak dotvořilo vystoupení hudebního uskupení členů Sdružení V. Vančury – Hájeckého šramlu s lidovými písničkami a písničkami z havířského Ostravska. Po besedě ještě proběhlo neformální a příjemné setkání členů Sdružení z Háje se zástupci městské části i školy. Příznivě se o celé akci vyjádřil i zbraslavský starosta v červencovém čísle Zbraslavských novin, jako o oživení dne a příjemně stráveném odpoledni.

Návštěva Vančurovy vily

Lidé znali Vančurovy veliké literární tvorby s úctou přistupují a zajímají se o místa, kde jeho nenapodobitelná díla vznikala. Jistě i samo prostředí, kde Vančura žil, měly vliv na jeho tvorbu. Bydliště Vančury - jeho vila - se nachází vysoko na úbočí vltavského údolí v městské části Prahy - Zbraslavi.

Vilu lze najít na konci po Vladislavu Vančurovi pojmenované ulice blízko zbraslavského náměstí. Klidný ráz ulice je dán tím, že vede strmě do kopce a pokračuje jen malým chodníčkem. Občané Zbraslavi zde zbudovali pomník s Vančurovou bustou. Je jen několik kroků od vchodu do vily.

Tuto vilu si Vančura nechal postavit a zde do konce života žil. I v současnosti obývá vilu rodina jeho potomků. Prostory zahrady a vila jsou zastíněny dnes již vzrostlým stromovím, které vytváří z tohoto místa prostor pro klidný život v přírodním prostředí.

U vchodu do Vančurovy vily nás uvítala manželka Vančurova vnuka (rodačka z Opavy) a Vančurova pravnučka Markéta Santarová. Po příkrých zahradních schodech jsme vystoupali k vile, která se rozkládá na jedné z několika teras, do kterých je upravena a rozdělena zahrada ve strmém kopci. Ač je vila postavena v příkrém svahu, uspořádání teras a výsadba v zahradě působí příjemným dojmem pro odpočinek svých obyvatel. Celá zahrada je dnes pečlivě udržována vnukem V. Vančury.

Vančurova vila je dodnes zachována v architektonickém pojetí, tak jak byla vybudována ve dvacátých letech 20. století. Na tuto dobu moderní pojetí vily, kterou si nechal Vančura postavit, vyvolávalo odpor tehdejších úřadů a z celkové rozsáhlejší koncepce vily tak musel Vančura při stavbě vily slevit. Přesto i v současnosti si vila uchovává velmi moderní vzhled v duchu

funkcionalistické architektury. Rodině a dvěma vnukům V. Vančury v dalších letech již velikost vily nedostačovala. Nový prostor pro obyvatele byl vytvořen zbudováním druhého obytného objektu v podobném stylu. Je zasazen za vilou směrem ke svahu kopce. Jeho celkový vzhled nezastiňuje původní originální ráz Vančurovy vily.

Zajímali jsme se o různé detaily tohoto historického místa, kde vznikla známá díla V. Vančury. Za sedmdesát let se mnoho změnilo. Přesto v zahradě jsme mohli vidět některé stromy, které byly již vysázeny za života V. Vančury. Dnes je již terasovitá zahrada v jiné podobě než před sedmdesáti léty, ale styl vily i celá zahrada působí velmi příjemným dojmem i po těchto letech. U současné paní domu jsme se zajímali o různé detaily z Vančurova života, resp. jeho pozůstalosti a vily. Dozvěděli jsme se třeba i to, že pro tuto vilu typická zaoblená okna jsou vyrobena z plexiskla a jsou sice hezká, ale čistí se obtížně. Mezi obyvateli vily dnes jsou nejen potomci V. Vančury, ale rodina si oblíbila i psy, kterých je zde pět.

Z vily je krásný rozhled na celé údolí, kterým protéká řeka Vltava a kde zasahuje i slepé rameno řeky Berounky. Přitom ještě hezčí může být výhled z vyhlídkové terasy a posezení, které jsou umístěny na ploché střeše vily. Z dnešního pohledu má vila i výhodnou polohu v tom, že byt' se nachází nedaleko Vltavy, tak ji povodně neohrožují. Povodně jsou pro Zbraslav hrozbou. V roce 2002 zasáhla Zbraslav povodeň a voda dole v údolí dosahovala v obytných domech do výše i přes dva metry.

Po necelé hodině se naše návštěva zahrady Vančurovy vily přiblížila ke konci. Byly to opravdu příjemné chvíle strávené v místech, kde si člověk uvědomí sílu dějin a třeba i jejich tragiku, kde vznikala i pro naši současnou dobu významná díla české literatury. Tato místa mají svého ducha i dnes, neboť třeba při našem pobytu se připomněly i rozmary počasí. Během naší návštěvy se několikrát změnilo počasí od slunce po déšť. Když jsme odcházeli, obrovská duha se vytvořila nad celým údolím. Byl první červen, podle kalendáře nebylo ještě léto. Na tomto místě nad Zbraslaví, kde vzniklo Rozmarné léto, by se chtělo s Vančurou říci, že „tento způsob léta zdá se poněkud nešťastným“. Ale takovéto hodnocení počasí proslaveným

Vančurovým výrokem by nevyjádřilo naše pocity, byť k výrazu tohoto okamžiku, rozmary počasí přispěly. Tento okamžik byl pro nás naopak šťastným.

Kobylická střelnice

Smutným místem Vančurova osudu i pro celý náš národ je Kobylická střelnice, kde byl V. Vančura nacisty popraven. Kobylická střelnice se nachází na území městské části Praha - Kobylice. Původní Kobylická střelnice byla ještě za Prahou a sloužila už od 19. století jako střelnice pro výcvik střelby vojsk, přehlídky a podobně. Později střelnice byla využívána i pro jiné aktivity jako výletní prostor, prostor pro spolky jako je Sokol apod. Prostor Kobylické střelnice byl v té době na území asi pěti čtverečních kilometrů. Prostor byl ohraničen i rozdělen několika hliněnými valy, které byly navrženy tak, aby provádění výcviku střelby vojsk neohrožovalo okolí.

Dnes je Kobylická střelnice národní kulturní památkou. Prostor střelnice je obklopen patrovými obytnými domy a uzavřen vzrostlou zelení. Oproti původní rozloze je dnes plocha výrazně zmenšena. Pietní místo je obklopeno hliněnými valy. Vstup do prostoru dnešního památníku je kamennou branou mezi valy, za níž se otevírá pohled na několik částí památníku.

Oproti vchodu, v zadní části památníku jsou vytesány verše Miroslava Floriana: *ZASTAV SE NA CHVÍLI / KREV NAŠE VSTOUPILA DO TÉTO ZEMĚ / ALE MY ZNOVU SE VZPRÁVÍMILI*. V prostoru památníku je vztyčen velký kříž a umístěna socha ženy, evokující tragiku zdejších poprav. Centrálním místem památníku jsou kovové desky. Na nich jsou jména více než pěti set osob zde popravených za 35 dnů v době heydrichiády. V časovém sledu je uvedeno, kterého dne a v jakém čase byl kdo popraven. U Vančurova jména čteme 1. červen 1942 v 18.45 hodin. Spolu s ním bylo v tento den popraveno celkem 8 intelektuálů – doktorů a inženýrů.

Naučnou stezkou Rozmarného léta

Je zřejmé, že Zbraslav, duch zdejšího maloměsta v údolí Vltavy, byla pro Vančuru inspirací k napsání Rozmarného léta. K břehům Vltavy přímo

dosahovalo město a plocha mezi břehem řeky a domy byla vyplněna plážemi a dávala danému místu spolu s výstavností domů neopakovatelnou atmosféru. Objevuje se zde i plavčík Důra - Zbraslavan vlastním jménem Antonín Šůra. Byl to zdejší charismatický člověk, na kterého vzpomínají i jiní spisovatelé či herci. Do jeho říčních lázní ve Zbraslavi na břehu Vltavy často přicházela za zábavou společnost.

Dnes již civilizace změnila toto místo dřívějších lázní na břehu Vltavy. V místech, kde se dříve nacházely pláže, dnes vede frekventovaná silnice z Prahy na jih Čech do Strakonice. Prostředí změnily i záplavy v roce 2002, které zničily i řadu domů kolem řeky. Na řadě domů ve Zbraslavi jsou umístěny cedulky s vyznačením výše, kam až voda dosahovala. Tato neblahá událost si vyžádala zásahy na březích řeky a prostor mezi řekou a obytnou částí levého břehu Vltavy lemuje více než dvoumetrová zeď, která jednak odstiňuje hluk z provozu na silnici, ale hlavně je připravena na příchod případných povodní.

Občané Zbraslavi sami sobě, dětem i návštěvníkům mohou ukázat mnoho zajímavého ze své historie. Patří k ní též naučná stezka „Rozmarné léto“. Na pětikilometrové trase pro rodiny jsou na pěti stanovištích připraveny otázky spojené s literárním odkazem V. Vančury, s dějinami Zbraslavi i českého státu. Start pochodu se nachází v Městské zahradě a další zastavení tvoří bývalá plovárna známá z Rozmarného léta, staré rameno Berounky, historický klášter s kostelem. Celá stezka končí u pomníku V. Vančury.

Ač členové Sdružení již neměli příliš času do odjezdu, procházku si nenechali ujít. Rázně se dali na pochod naučnou stezkou Rozmarného léta. Doprovázel je dobrý znalec a propagátor Zbraslavi pan Jiří Ryba. Členové Občanského sdružení z Háje ve Slezsku podali dobré výkony z hlediska znalostí o V. Vančurovi a jeho díle i z oblasti české historie. Dobrou náladu na naučné stezce podpořilo destilované ovoce a nemohlo ji zkazit ani počasí, které se rozmarně pohybovalo mezi deštěm a suchem. Znovu se nabídl připomenutí rozmarů počasí z díla V. Vančury.

Byly to příjemně strávené chvíle členů Sdružení V. Vančury ve Zbraslavi.

Petr TOMÁNEK, člen Sdružení V. Vančury
červen 2012

Před Vančurovou vilou

FOTO Oldřich SNĚHOTA

Vančurova pravnučka Markéta Santarová

FOTO Karel SÝS

Nejen o Rozmarném létě 2012

Také letos byla pro řadu našich občanů a hostů sobota 23. června malým svátkem, kdy jsme u pomníku Vladislava Vančury vzpomněli výročí jeho narození i tragických událostí před sedmdesáti lety, kdy byl nacisty popraven. V Dohnálkově parku jsme při kulturně společenské akci zhlédli program, který už tradičně ozdobilo vystoupení našich hostů z Polska, kulturního spolku Źródło z Ratiboře. Jejich mažoretky, skupina historického tance i dobový hudební doprovod do Rozmarného léta nepochybně patří.

Je tomu již mnoho let, co u nás byli poprvé. Právě o tomto neformálním přátelství mezi Občanským sdružením Vladislava Vančury z Háje ve Slezsku a kulturním spolkem Źródło bych se chtěl zmínit.

Když jsme letos do Ratiboře přijeli s pozvánkou na Rozmarné léto, slíbila nám vedoucí souboru paní Mgr. Aldona Gawron – Krupa, mj. též laureátka Ceny Vladislava Vančury, že přijedou s bohatým programem. Ale děvčata – mažoretky ze souboru, údajně „seniorky“ souboru (počítáno podle let, kdy se souborem vystupovaly), nejvíc zajímalo, jestli budou napečeny ty dobré buchty. Právě proto, že si pamatovaly, že po všechna ta léta, kdy k nám jezdí, jim ty buchty upečené děvčaty z Vančurova spolku tak chutnaly. Buchet bylo i na výslužku a nálada byla srdečná. Bylo to Rozmarné léto, které by se jistě líbilo i Vladislavu Vančurovi.

Několik dnů před Rozmarným létem jsme dostali pozvání na již tradiční folklórní festival organizovaný v rámci akcí kulturní spolupráce států EU. Na festival, kde jsme jezdili i v předchozích letech, jsme dorazili. Byli jsme už připraveni na to, že tam budou delegace evropských států (na jednom festivalu byla dokonce delegace z Mexika), ale viděli jsme poprvé vystoupení Turků a to nás ohromilo. Hráli na velký buben a jakési housle s jednou strunou a při tanci dupali tak intenzivně, že jsme měli obavy, že se propadnou do orchestřiště, kde byla naše improvizovaná šatna. Ukrajinky zase upoutaly krásou, ladností tance a jejich vystoupení připomínalo spíš balet. No a čím „ohromíme“ my, říkali jsme si v duchu a listovali v notách Hájeckého šramlu. Měli jsme však na paměti přání hostitelů, abychom zahráli „Na tu

svatú Katerinu“. A tak jsme hráli a najednou s námi zpíval celý sál. A kdo to začal? Tak to jsme zjistili až před budovou kulturního domu, kde jsme se vyobíjeli s našimi přáteli z Liptovských Sliačů, souboru Sliačanka. Moc jim bylo líto, že nemohli přijet na Rozmarné léto.

Loučení s Ratiboří bylo velmi srdečné a všichni jsme si přáli, aby příští rok na Rozmarném létě nechyběli přátelé z Ratiboře ani z Liptovských Sliačů.

Co říci na závěr? Bylo by moc pěkné, kdyby neformální přátelství, jehož tradici jsme pomohli založit, vydrželo i po další generace a pomáhalo nám poznat kulturu a tradice národů sobě tak blízkých.

Petr JAROŠ, předseda Občanského sdružení V. Vančury

Na Rozmarném létě se po buchtách jen zaprášilo...

FOTO Oldřich SNĚHOTA

Kresba Miroslav PSOTA